

Západočeská univerzita v Plzni

FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

ODPOVĚDNOST ZA ŠKODU ZPŮSOBENÁ ZVĚŘÍ A NA ZVĚŘI

ANDREA SUTTÁ

Plzeň, 2014

Západočeská univerzita v Plzni

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Katedra správního práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

ODPOVĚDNOST ZA ŠKODU ZPŮSOBENÁ ZVĚŘÍ A NA ZVĚŘI

ANDREA SUTTÁ

Studijní program: Právo a právní věda
Studijní obor: Právo
Vedoucí práce: doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.,
katedra správního práva,
Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň, 2014

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vytvořila zcela samostatně s využitím literatury a zdrojů informací vyjmenovaných v níže uvedeném seznamu.

V Plzni dne 2. ledna 2014

.....
vlastnoruční podpis

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala vedoucímu diplomové práce panu doc. JUDr. Vojtěchu Stejskalovi. Ph.D., a to za odborné vedení, cenné rady, trpělivost a připomínky, kterými přispěl k jejímu vypracování.

Obsah

1. Úvod.....	7
2. Historický exkurz	8
2.1. Právní úpravy před rokem 1848	8
2.2. Období po roce 1848	8
2.3. Myslivecká legislativa v letech 1918 – 1960	9
2.4. Zákon č. 23/1962 Sb., o myslivosti	11
2.5. Hlavní novelizace po roce 1989	11
3. Myslivost a právo životního prostředí	13
3.1. Myslivost	13
3.2. Životní prostředí	14
3.3. Prameny právní úpravy v ČR	15
3.4. Kontext právní úpravy v pramenech mezinárodního práva a evropského unijního práva.....	16
3.4.1. Právní úprava v pramenech mezinárodního práva.....	16
3.4.2. Právní úprava v pramenech evropského unijního práva	17
4. Právní postavení zvířat	20
4.1. Pluralita pojmů.....	20
4.2. Zvíře jako objekt práva sui generis.....	22
4.3. Právní povaha volně žijících živočichů.....	24
4.3.1. Zvláště chránění živočichové.....	24
4.3.2. Volně žijící evropské ptáci	27
4.3.3. Zvěř	28
4.3.3.1. Vlastnické právo ke zvěři chované v zajetí.....	31
4.3.3.2. Vlastnické právo ke zvěři ulovené na nehonebních pozemcích.....	32
5. Obecně k odpovědnosti za škodu	34
5.1. Obecné vymezení	34
5.2. Předcházení škodám	35
5.3. Předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu	36
5.4. Subjekty náhrady škody	38
5.5. Způsob a rozsah náhrady škody	40
6. Odpovědnost za škodu způsobená zvěří a na zvěři	42
6.1. Škody způsobené zvěří.....	42
6.1.1. Předcházení škodám působených zvěří.....	43
6.1.1.1. Práva a povinnosti vlastníků pozemků.....	43
6.1.1.2. Povinnosti uživatelů honiteb	45
6.1.2. Subjekty odpovědné za škodu způsobenou zvěří.....	46
6.1.2.1. Uživatel „běžné“ honitby	47

6.1.2.2. Uživatel obory	48
6.1.2.3. Shrnutí	49
6.1.3. Nehrazené škody způsobené zvěří	49
6.1.3.1. Nehrazené škody způsobené zvěří na zemědělských pozemcích, polních plodinách a zemědělských porostech	49
6.1.3.2. Nehrazené škody způsobené zvěří na lesních porostech.....	51
6.1.4. Uplatnění nároku na náhradu škody.....	53
6.1.4.1. Uplatnění nároku na náhradu škody dle § 55 zákona č. 449/2001, o myslivosti	53
6.1.5. Shrnutí	57
6.2. Škody způsobené na zvěři.....	59
6.2.1. Ochrana myslivosti.....	60
6.2.2. Předcházení vzniku škod.....	62
6.2.2.1. Povinnosti uživatelů honiteb	62
6.2.2.2. Povinnosti vlastníků domácích a hospodářských zvířat a vlastníků pozemků	63
6.2.3. Uplatnění nároku na náhradu škody.....	64
7. Náhrada škod způsobených zvěří podle zákona č. 115/2000 Sb.	65
7.1. Problematika škod způsobených zvláště chráněnými živočichy ve smyslu zákona č. 115/2000 Sb.	65
7.2. Předmět náhrady škody	67
7.3. Podmínky nároku na náhradu škody	67
7.4. Rozsah náhrady škody.....	68
7.5. Uplatnění nároku na náhradu škody	70
8. Právní úprava Spolkové republiky Německo – Bavorsko	73
8.1. Německá právní úprava ochrany přírody a krajiny	73
8.2. Náhrada škody způsobená volně žijícími živočichy	73
8.2.1. Náhrada škody způsobená chráněnými druhy živočichů.....	74
8.2.2. Škody způsobené zvěří.....	75
8.3. Komparace české a bavorské právní úpravy	77
9. Závěr	78
10. Resumé	80
11. Seznam použité literatury	82

1. Úvod

K výběru tématu mě vedlo několik faktorů. Pocházím ze šumavského venkova, kde mám velice blízko k přírodě, ke zvěři a tudíž k myslivosti samé. Častým pobytem v přírodě a především v lesích jsem si začala všimnout značných škod způsobených zvěří. Stále silněji si uvědomuji i celospolečenský rozměr této věci. Zároveň mě místo mého bydliště (Šumava) přimělo danou problematiku srovnávat v sousedním Bavorsku. Problematika a význam škody zvěří je v České republice dlouhodobě neřešenou a přehlíženou záležitostí. Co se týká objemu, se však v posledních letech, stala hospodářsky nepřehlédnutelným problémem. To je dáno především dnešní celospolečenskou náladou, která je způsobena nepřiměřenými, mylnými „ochranářskými“ názory laické ale i odborné společnosti. To koresponduje i s faktem, že i v oblasti práva je tohle téma velice zřídka řešené. Tuhle skutečnost dokazuje i mizivé množství judikatury a odborné literatury. Všechny tyto skutečnosti ve mně iniciovaly zájem o danou problematiku a následné zpracování tohoto tématu formou diplomové práce. Velice ráda se budu zabývat zákonem o myslivosti i nadále a využiji svých poznatků v budoucím profesním životě.

Ve své práci se budu snažit především poskytnout analýzu problematiky, která by měla čtenáři dát základní přehled o tomto tématu. Struktura práce se částečně odvíjí od zákonné úpravy, ale i od mého vnímání vnitřní posloupnosti jednotlivých témat, které se vztahují k této problematice.

V první kapitole nastíním vývoj mysliveckého práva v historicko-politických souvislostech. Dále se budu zabývat prameny právní úpravy s touto problematikou spojenou, výkladem pojmů a přejdu k samotnému tématu škody zvěře a na zvěři. Zde se budu zajímat o jejich vznik, průběh, náhradu a vymahatelnost. Následující kapitola bude věnována problematice škod způsobených zvláště chráněnými živočichy podle zákona č. 115/2000 Sb. Snažím se problematiku porovnat se stavem v sousedním Bavorsku.

Závěrem se pokusím celou tuto problematiku zhodnotit a nastínit možná řešení stávající situace škod zvěří v České republice.

2. Historický exkurz

2.1. Právní úpravy před rokem 1848

Do počátku minulého tisíciletí byl lov volný, ale s postupným upevňováním státní moci se začal upravovat i lov a stával se výsadou šlechty a panovníka. V 11. a 12. století se postupně ustálilo jako právo věcné (dominikální), které náleželo výhradně panovníkovi. Ve středověku s rostoucím počtem obyvatel se zmenšovaly výměry lesů a zvětšovaly plochy polí, což se ukázalo ve snížení některých druhů spárkaté zvěře a naopak zvýšení stavů zvěře drobné. A proto docházelo k vydání některých nařízení na ochranu zvěře. První platný Lovecký řád byl vydán v r. 1641, následující pak v r. 1715 za Karla VI.¹

V této době se právo myslivosti kodifikovalo jako právo reálné, které souviselo s držbou pozemků, nicméně s výraznými pravomocemi státu, který zasahoval do výkonu práva a jako vrcholný orgán přichází s řadou omezení. Císař Josef II. v roce 1786 vydal řád, tzv. všeobecný honební patent, který uvolňuje robotní povinnosti. Platil pro všechny provincie a země rakouského státu. Tímto právním předpisem stanovil právo myslivosti jako svrchované právo státu, v jehož pravomoci bylo právo vydávat zákony, výkon státní moci, soudní pravomoci a výběr daní. Řád již rozlišoval soukromé právo myslivosti týkající se v podstatě velkých vlastníků pozemků, právo lovu dravé zvěře a právo myslivosti na cizí půdě. Upravoval ochranu polních plodin, ukládal povinnost uhradit škody způsobené lovem a zvěří, nařizoval uzavřít černou zvěř do obor a další.²

2.2. Období po roce 1848

V roce 1848 došlo v Rakousku k zásadním změnám, jelikož zemědělci byli zbaveni robotní povinnosti a půda se dostala do jejich vlastnictví. Především tento důvod vedl k nutnosti legislativně upravit poměry v myslivosti.

¹ HROMAS, J.: Nová příručka myslivce. 1. Vydání. Bratislava: Příroda, 2002, s. 22

² HANÁK, J.: Historie českého puškařství a zdroje mysliveckých tradic. 1. Vydání. Velké Bílovice: TeMi CZ, s. r. o., 2011, s. 92

Největším průlomem do právní úpravy lovu na našem území bylo vydání císařského patentu č. 154 Františkem Josefem I. v roce 1849 v Olomouci. Zásadně změnil do té doby platnou právní úpravu. Ruší dominikální právo výsady lovu šlechty a právo myslivosti je poprvé spojené s vlastnictvím honebních pozemků. Byla stanovena také minimální výměra honiteb, která činila 115 ha. Císařský patent musel být postupem doby pro jednotlivé země upraven. V návaznosti na císařský patent z roku 1849 došlo v roce 1866 k vydání zákona o myslivosti pro Čechy, pro Moravu v letech 1873, 1895 a 1912, pro Slezsko v roce 1903. Všechny tyto zákony v podstatné míře přebíraly ustanovení císařského patentu z r. 1849 a staly se platnými i po vzniku samostatné Československé republiky v roce 1918.³ Konkrétně vydání zákona č. 49 ze dne 1. června 1866 pro Čechy, který podrobně upravoval tvorbu a jednání honebního společenstva, náhrady škod výkonem práva myslivosti, zvěří a další.⁴

2.3. Myslivecká legislativa v letech 1918 – 1960

Československá republika, která vznikla v říjnu 1918, převzala zákon o myslivosti z minulé doby a v roce 1929 ho doplnila přijetím malého honebního zákona. Upravil doby lovu, hájení zvěře a reguloval vydávání loveckých lístků, ke kterým stále nebylo potřebné složení kvalifikační zkoušky.⁵

V době protektorátu Čechy a Morava se myslivost řídila vládním nařízením č. 127/1941 Sb., a ten například měnil minimální přípustnou výměru honitby na 150 ha, určoval statutární osobu odpovědnou za myslivecké hospodaření v honitbě, poprvé je uzákoněna povinnost dosledu postřelené zvěře a zavedl také povinnost složení myslivecké zkoušky před vydáním loveckého lístku. Jedinou oficiální mysliveckou organizací byla Česká myslivecká jednota a ostatní myslivecké spolky byly zakázány. Závěrem

³ HROMAS, J.: Nová příručka myslivce. 1. Vydání. Bratislava: Příroda, 2002, s. 23, 24

⁴ ČECHURA, V. a kol.: Myslivost a právo. 1. Vydání. Praha: Orac, 2000, s. 9, 10

⁵ HANÁK, J.: Historie českého puškařství a zdroje mysliveckých tradic. 1. Vydání. Velké Bílovice: TeMi CZ, s. r. o., 2011, s. 93

lze shrnout, že vládní nařízení vneslo do naší myslivecké legislativy moderní prvky z myslivecké právní úpravy německé.⁶

Od roku 1945 až do roku 1948 platily v myslivosti, jak původní předválečné předpisy, tak předpisy vydané za protektorátu. Různorodost předpisů, které upravovaly výkon práva myslivosti a myslivost, byla hlavním důvodem tvorby nového předpisu. Tím byl zákon č. 225/1947 Sb., o myslivosti, který nabyl účinnosti 1. ledna 1948. Zákon kromě definice práva myslivosti také nově definoval myslivost. Ta byla formulována jako součást zemědělské a lesní výroby. Právo myslivosti bylo upraveno shodně s dosavadními předpisy jako právo reálné. Nepatřilo ovšem každému majiteli pozemků, ale jen vlastníkům pozemků honebních, aby bylo zabráněno tomu, že by každý majitel mohl na svém pozemku vykonávat právo myslivosti. Právo myslivosti nezakládalo vlastnické právo na zvěř. Vlastnické právo k ulovené zvěři nebo jejím částem bylo získáváno jen výkonem práva myslivosti ve shodě s ustanoveními zákona a předpisů vydaných k jeho provedení. Byl zde také nově ustanoven myslivecký hospodář, což byl majitel vlastní honitby, pachtýř nebo pověřená osoba v honebním společenstvu, která mohla vykonávat v plném rozsahu právo myslivosti. V rámci ochrany zvěře a jejich stavů zákon kodifikoval ustanovení o plánování chovu a lovu zvěře, výčet druhů zvěře společně s jejich dobami lovu, povinnost řádného krmení zvěře v době nouze, povinnost mysliveckého hospodáře při výskytu nakažlivých nemocí. Zákon zavedl povinnost hradit škody na lesních a polních kulturách způsobené veškerou užitkovou zvěří na rozdíl od dosavadní praxe. Do té doby platná legislativa kodifikovala povinnost hradit škody způsobené pouze spárkatou zvěří a divokými králíky. Uživateli honitby byla stanovena prekluzivní lhůta 14 dní pro oznámení škod. Náhrada škod byla řešena v souladu s občanským právem. Pokud se tedy obě strany nedohodly, pak rozhodovala rozhodčí komise. Tím ale nebylo dotčeno právo obrátit se se svými nároky na soud. Řešení škod způsobených zvěří bylo kodifikováno tak, aby zájmy zemědělské a lesní výroby byly upřednostněny. Nově vzniklý zákon byl v řadě ustanovení

⁶ HANÁK, J.: Historie českého puškařství a zdroje mysliveckých tradic. 1. Vydání. Velké Bílovice: TeMi CZ, s. r. o., 2011, s. 94

kompromisem mezi protektorátní právní úpravou a předválečnými českými právními předpisy.⁷

2.4. Zákon č. 23/1962 Sb., o myslivosti

Na počátku let šedesátých se objevila snaha o změnu zákona č. 225/1947 Sb., o myslivosti. Ta vyvrcholila přijetím zákona č. 23/1962 Sb., o myslivosti. Tento právní předpis platil dlouhou dobu a zrušen byl až zákonem č. 449/2001 Sb., který nabyl účinnosti 1. 7. 2002.

Zákon zcela odtrhnul právo myslivosti od vlastnictví k půdě a přiznal ho socialistickým organizacím (Státním lesům, Státním statkům a Jednotným zemědělským družstvům), které ho postupovaly mysliveckým sdružením.⁸ Změna byla dána hlavně tehdejšími společenskými podmínkami, které měly umožnit výkon práva myslivosti širokým masám obyvatel. Zemědělská půda byla tedy ve své podstatě obhospodařována téměř jen zmiňovanými Státními statky a Jednotnými zemědělskými družstvy. Nedochovalo tedy ani k uplatňování škod způsobených zvěří na zemědělských pozemcích a též nebyly řešeny škody způsobené na zvěři.

2.5. Hlavní novelizace po roce 1989

Po roce 1989 byl zmiňovaný zákon několikrát novelizován, protože reagoval na změnu společenských poměrů, které nastaly v České republice. Tato změna se projevila i novelou zákona č. 289/1995 Sb., o lesích, zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči, zákon č. 119/2002 Sb., o zbraních, zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobenými vybranými zvláště chráněnými živočichy.

Nejvýznamnější novelizace byla provedena zákonem č. 270/1992 Sb., který odstranil politické proklamace ze zákona o myslivosti, týkající se socialistického zřízení. Opět se tu objevuje návrat spojení vlastnictví honebních pozemků a výkonu práva myslivosti. Nově byly také upraveny pravomoci

⁷ ČECHURA, V. a kol.: Myslivost a právo. 1. Vydání. Praha: Orac, 2000, s. 14 - 16

⁸ HANÁK, J.: Historie českého puškařství a zdroje mysliveckých tradic. 1. Vydání. Velké Bílovice: TeMi CZ, s. r. o., 2011, s. 94

okresních úřadů, kterým bylo přiznáno právo rozhodovat ve věcech uznání honiteb a jejich nájmu. Zavedena byla i úprava nájmu honiteb, které byly pronajímány na základě písemné smlouvy na dobu 10-ti let. Podmínky pro úhradu za škody způsobené zvěří nebo výkonem práva myslivosti byly upřesněny. Do vydání výše uvedené novely se totiž nehradily škody způsobené zvěří škodnou. Navíc byly nově definovány i škody působené na zvěři.⁹

Mezi další významné novelizace zákona o myslivosti řadíme zákon č. 238/1999 Sb., jež upravoval způsob ustanovení myslivecké stráže a její pravomoci. Fyzická osoba, která byla ustanovená mysliveckou stráží, měla statut veřejného činitele.

Další významná novelizace zákona o myslivosti byla provedena zákonem č. 132/2000 Sb., na jejímž základě některé úkoly při správě myslivosti začaly v přenesené působnosti vykonávat orgány krajů místo okresních úřadů. Další úkoly při správě myslivosti vykonávají v přenesené působnosti obecní úřady obcí s rozšířenou působností.

⁹ HROMAS, J.: Nová příručka myslivce. 1. Vydání. Bratislava: Příroda, 2002, s. 25, 26

3. Myslivost a právo životního prostředí

3.1. Myslivost

Vše, co je známo o vývoji člověka a přírody nás utvrzuje v přesvědčení, že příroda poskytuje pro lidský život nezbytný předpoklad, že v přírodě byly vytvořeny podmínky umožňující, aby se člověk jako živočišný druh mohl rozvíjet, a přes veškerý technický pokrok příroda zůstává i nadále pro člověka základní hodnotou.

Prehistorické nálezy dokládají, že lov byl nepostradatelnou činností už pro primitivního člověka. Aby člověk mohl lovit a mít tak stálý přísun potravy, bylo časem potřeba zabezpečit i vhodné místo pro tuto zvěř. Již v těchto prvopočátcích ohledně zvěře a jejího prostředí můžeme najít náznak toho, čemu dnes říkáme myslivost.

Výklad myslivosti v moderním slova smyslu není chápán všude ve světě stejně. Na jednotlivých kontinentech jsou podstatné rozdíly v tom, jak je pojmána příroda jako celek a jaký je postoj nejen k lovu, ale ke zvířatům vůbec. Určité odlišnosti najdeme i v Evropě. V zemích EU existují čtyři systémy myslivosti a to středoevropský (např. ČR, Polsko), skandinávský (např. Švédsko, Norsko), anglosaský (např. Velká Británie) a latinský (např. Itálie, Francie).¹⁰ Vývoj u nás je obdobou běžnou v celém středoevropském prostoru.

Dnes se myslivostí rozumí činnost, která může být spjata s účely národohospodářskými, vědeckými i zájmovými, ale v neposlední řadě je důležité, aby tato činnost byla i dobře organizačně zabezpečena. Do národohospodářského okruhu patří starost o zdravou reprodukci zvěře, aby byl udržován optimální početní stav chovu, současně aby byly minimalizovány škody způsobené zvěří na zemědělském a lesnickém hospodářství. Zájmová činnost je zaměřena tak, aby lidi motivovala k prohlubování odborné vzdělanosti a vedla k pochopení, že jejich záliba by se měla stát přínosem pro myslivost jako celek. Moderní věda zase postupně přináší nové poznatky o životě jednotlivých živočišných druhů na naší planetě,

¹⁰ Myslivost, [online]. 2012 - [cit. 2013-12-20]. Dostupný z WWW: http://projekt-eu-pokr-2.unas.cz/mys/historie/h_4_hodina.pdf

o změnách v životním prostředí a jejich dopadech na ekosystémy a biotopy jednotlivých druhů.

Specifickou roli ve vztahu člověk a příroda plní právě myslivost, jejíž definici obsahuje zákon o myslivosti. Myslivost je zde definována jako „soubor činností prováděných v přírodě ve vztahu k volně žijící zvěři jako součásti ekosystému a spolková činnost směřující k udržení a rozvíjení mysliveckých tradic a zvyků jako součásti českého národního kulturního dědictví“¹¹. Od pojmu myslivost musíme odlišit pojem právo myslivosti, to je definováno jako „souhrn práv a povinností zvěř chránit, cílevědomě chovat, lovit, přivlastňovat si ulovenou nebo nalezenou uhynulou zvěř, její vývojová stádia a shozy paroží, jakož i užívat v nezbytné míře honebních pozemků“¹². Z uvedených definic plyne, že podstata myslivosti směřuje hlavně k ochraně zvěře s tím, že k tomuto hlavnímu úkolu přibývá ještě další v podobě ochrany myslivosti jako národního kulturního dědictví¹³.

3.2. Životní prostředí

Cílem myslivosti je starat se o zvěř v nejširším slova smyslu. To v praxi znamená povinnost pečovat i o prostředí, v němž zvěř žije. Stinnou stránkou moderní, technicky vyspělé společnosti nicméně je, že životní prostředí je neuvážlivě narušováno např. nešetrnou výstavbou. Následkem toho je, že dochází k nepříznivým změnám, které jsou hrozbou pro veškerý život a které se těžko napravují. Paradoxně mnohdy člověk, který přetváří přírodu, svým počínáním ohrožuje i vlastní budoucnost. Tento problém daleko přesahuje nejen oblast myslivosti, ale neplatí zde ani regionální ohraničení, jelikož důsledky nejrůznějších lidských činností se staly postupně problémy globálními. Do této skupiny patří např. znečišťování vod, ztráta biologické rozmanitosti, oteplování planety a zejména fragmentace krajiny výstavbou dopravní infrastruktury. Právě zachování biologické rozmanitosti nebo-li biodiverzity patří k důležitým úkolům myslivosti.

¹¹ Ustanovení § 2 zákona č. 449/2001Sb., o myslivosti

¹² Ustanovení § 2 písm. h) zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti

¹³ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 13. 12. 2006, sp. zn. ÚS 49/07

V posledních letech je pozitivním jevem to, že místo chránění jednotlivých populací či území se ochrana přírody specializovala na ochranu ekosystémů. Jedná se tedy o ochranu funkční soustavy živých a neživých složek životního prostředí, které jsou navzájem propojeny výměnou látek, tokem energie a předáváním informací, a které se navzájem ovlivňují a vyvíjejí v určitém prostoru a čase.¹⁴ Péče o přírodu a krajinu je také uskutečňována za pomoci různých programů (např. program na ochranu jednotlivých druhů volně žijících živočichů) nebo zakládáním chráněných území či přímo rezervací UNESCO. V rámci zasedání Generální konference UNESCO byla v roce 1972 v Paříži podepsána Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. Hlavním cílem Úmluvy je ochrana a snížení stupně ohrožení světového a přírodního dědictví. Do přírodního dědictví Úmluva zařazuje přírodní jevy; geologické a fyziografické útvary; přírodní lokality.¹⁵ V boji za zlepšení životního prostředí jsou využívány jak nástroje právní, tak ekonomické, politické či výchovné.

3.3. Prameny právní úpravy v ČR

Základy ochrany životního prostředí jsou v České republice zakotveny již na ústavní úrovni. V Ústavě ČR, ústavní zákon č. 1/1993 Sb., kde již v preambuli je projevono odhodlání společně střežit a rozvíjet zděděné přírodní bohatství. V článku 7 Ústavy na toto ustanovení navazuje požadavek, aby stát dbal o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství. Listina základních práv a svobod (dále jen „LZPS“), zákon č. 2/1993 Sb., v článku 35 zakotvuje právo každého na příznivé životní prostředí, na včasné a úplné informování o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů a zákaz ohrožovat či poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.¹⁶

Za základní právní předpis zabývající se ochranou přírody v České republice se považuje zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁴ Ustanovení § 3 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí

¹⁵ STEJSKAL, V. Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost. 1. vyd. Praha: Linde Praha a. s., 2006, s. 128, 129

¹⁶ DAMOHORSKÝ, M. Právo životního prostředí. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 33

(dále jen „ZOPŘK“). Předmětem úpravy je obecná ochrana přírody a krajiny, zvláště chráněná území, NATURA 2000, památné stromy, zvláště chráněné druhy rostlin, živočichů a nerostů, některá omezení vlastnických práv, finanční příspěvky při ochraně přírody, přístup do krajiny, účast veřejnosti a právo na informace v ochraně přírod, orgány a státní správa v ochraně přírody, odpovědnost na úseku ochrany přírody.

Mezi zákony, upravující související problematiku ochrany přírody, krajiny a biodiverzity, řadíme zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, zákon č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy, zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, zákon č. 289/1995 Sb., lesní zákon, zákon č. 99/2004 Sb., o rybářství aj.

3.4. Kontext právní úpravy v pramenech mezinárodního práva a evropského unijního práva

3.4.1. Právní úprava v pramenech mezinárodního práva

Jádrem právní úpravy mezinárodní ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost jsou zejména mezinárodní úmluvy. Další rozhodující význam v oblasti pramenů mají texty dokumentů mezinárodních konferencí států týkajících se péče o životní prostředí a konferencí smluvních stran jednotlivých úmluv, které jsou v odborné literatuře označovány jako doporučení, deklarace a programy.¹⁷

Česká republika se aktivně účastní na mezinárodní spolupráci v ochraně přírody. Zvláštní péči věnuje Česká republika ochraně přírodních zdrojů přesahující její hranice, ochraně migrujících živočichů a regulování obchodu s ohroženými druhy rostlin a živočichů podle mezinárodních úmluv. Česká republika je v této oblasti vázána řadou úmluv, a to např. Úmluva o mokřadech majících mezinárodní význam zvláště jako biotopy vodního ptactva (*Convention on Wetlands of International Importance Especially as Waterfowl*

¹⁷ STEJSKAL, V. Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost. 1. vyd. Praha: Linde Praha a. s., s. 61

Habitats)¹⁸, Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (*Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage*)¹⁹, Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (*Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora*)²⁰ (dále jen „CITES“), Úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů (*Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals*)²¹, Úmluva o biologické rozmanitosti (*Convention on Biological Diversity*)²², Úmluva o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť (*Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats*)²³, Evropská úmluva o krajině (*European Landscape Convention*)²⁴ atd.²⁵

3.4.2. Právní úprava v pramenech evropského unijního práva

V současnosti je ochrana přírody a péče o biologickou rozmanitost na úrovni evropského unijního práva řešena právními předpisy v oblasti ochrany životního prostředí, částečně se jí však dotýkají i právní předpisy např. z oblasti společné zemědělské politiky. Nejedná se o souhrnnou právní úpravu, která by upravovala všechny oblasti problematiky, jde o jednotlivé

¹⁸ Podepsána 2. února 1971 v iránském městě Ramsaru a vstoupila v platnost roku 1975 (nazývána též jako „Ramsarská úmluva“). Hlavním předmětem této úmluvy je ochrana mokřad a vodního ptactva na mokřady vázané.

¹⁹ Byla podepsána v rámci UNESCO v roce 1972 v Paříži a v platnost vstoupila roku 1975. Předmětem ochrany je přírodní a kulturní dědictví. Po právní stránce je v ČR úmluva zajišťována zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, a zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.

²⁰ Podepsána roku 1973 ve Washingtonu v rámci Programu OSN pro životní prostředí a účinnosti nabyla v roce 1975. Účelem CITES je postavit mezinárodní obchod s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami pod společnou kontrolu všech zemí světa, aby se docílila ochrana ohrožených druhů fauny a flóry před vyhynutím nebo vyhubením. Předmětem ochrany jsou vybrané chráněné druhy. V ČR je CITES zajišťována prostřednictvím zákona č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy.

²¹ Byla podepsána v roce 1979 v rámci Programu OSN pro životní prostředí v Bonnu a účinnosti nabyla roku 1983. Jejím cílem je ochrana ohrožených druhů migrujících živočichů.

²² Podepsána na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji v Rio de Janeiru roku 1992.

²³ Sjednána v roce 1979 v Bernu. Členskými státy jsou převážně evropské státy a 4 africké státy. Jedním z cílů úmluvy je, aby státy uvedly svou legislativu do souladu se smluvními ustanoveními o ochraně lokalit a druhů, o regulovaném využívání některých druhů, o zákazu nehumánních prostředků lovu a zabíjení živočichů. Byly např. zakázány všechny způsoby záměrného odchytu, držení a záměrného zabíjení čeledi jelenovitých.

²⁴ Podepsána ve Florencii na konferenci Rady Evropy v roce 2000. Cílem je ochrana, péče, plánování a udržitelné využívání krajiny jako celku.

²⁵ DAMOHORSKÝ, M. Právo životního prostředí. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 341 - 355

dílčí prameny sekundárního práva, specializované zejména na ty oblasti, které vyžadují nadnárodní spolupráci. Tato úprava je následně doplněna mezinárodními mnohostrannými úmluvami, jejichž smluvní stranou je Evropské společenství, resp. Evropské unie. Rámec vytváří environmentální politika EU vyjádřená v jejích akčních programech, z níž jednotlivé předpisy vycházejí. V šestém akčním programu ES pro životní prostředí je pak zakotvena ochrana biodiverzity.²⁶ Ten ale skončil v červenci 2013, a proto bylo naléhavé definovat priority, v jejichž plnění bude pokračovat jeho nástupce, a tím je v současnosti sedmý akční program EU.

Ochrana přírody, fauny a flóry řešena prostřednictvím směrnic, nařízení a rozhodnutí, popřípadě doporučeními a stanovisky. Co se týká oblasti ochrany přírody, ta je regulována většinou směrnicemi, které jsou uváděny do praxe příslušným národním zákonem. V oblasti obchodování s ohroženými druhy ovšem platí nařízení, která jsou v členských státech přímo aplikovatelná.²⁷

Nejpodstatnější z předpisů upravujících ochranu přírody jsou směrnice č. 147/2009/ES, o ochraně volně žijících ptáků a směrnice č. 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin.²⁸ V těchto zmíněných směrnicích je zakotvena i právní úprava lovu zvěře.²⁹

Směrnice č. 147/2009/ES, o ochraně volně žijících ptáků (dále jen „Směrnice o ptácích“) stanovuje územní a druhovou ochranu všech druhů ptáků, které se přirozeně nalézají ve volné přírodě na území členských států EU. Ochrana se vztahuje na ptáky, jejich vejce, stanoviště a hnízda.³⁰

Směrnice o ptácích vyhláší územní a druhovou ochranu všech druhů ptáků přirozeně se vyskytujících na evropském území členských států EU. Ochrana se vztahuje na ptáky, jejich hnízda, vejce a stanoviště. V zásadě není

²⁶ STEJSKAL, V. Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost. 1. vyd. Praha: Linde Praha a. s., s. 256

²⁷ STEJSKAL, V. Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost. 1. vyd. Praha: Linde Praha a. s., 2006, s. 256

²⁸ DAMOHORSKÝ, M. Právo životního prostředí. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 357 - 360

²⁹ DAMOHORSKÝ, M. Právo životního prostředí. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 401, 405

³⁰ STEJSKAL, V. Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost. 1. vyd. Praha: Linde Praha a. s., 2006, s. 257, 258

možné ptáky lovit, odebírat z přírody, usmrcovat, držet je atd. Avšak připouští jednoznačné a kontrolovatelné odchylky z uvedené obecné ochrany, a to např. udržitelným způsobem provozovaný lov, zájem ochrany veřejného zdraví, prevence hospodářských škod, vědecký výzkum atd. Přílohy II/1 a II/2 směrnice o ptácích obsahuje výčet druhů, které mohou být loveny s ohledem na početnost jejich populace.³¹

Směrnice č. 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (dále jen „Směrnice o stanovištích“) vyhláší druhovou a územní ochranu přírody. Cílem je podpořit ochranu a uchování biologické rozmanitosti volně žijících živočichů (s výjimkou ptáků), planě rostoucích rostlin a přírodních stanovišť na území členských států EU. Ochrana územní podle této směrnice zahrnuje především vyhlášení lokalit s přírodními stanovišti důležitými z hlediska ochrany přírody v zájmu EU a vyhlášení lokalit z hlediska ochrany ohrožených druhů planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů za evropsky významné lokality. Tyto chráněné oblasti mají spolu s chráněnými územími podle Směrnice o ptácích vytvořit souvislou evropskou ekologickou soustavu chráněných území tzv. NATURA 2000.³²

³¹ DAMOHORSKÝ, M. Právo životního prostředí. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 358, 359

³² DAMOHORSKÝ, M. Právo životního prostředí. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 358 - 360

4. Právní postavení zvířat

4.1. Pluralita pojmů

V právních předpisech se setkáváme s pojmy „zvěř“, „zvíře“, „živočich odchovaný v lidské péči“, „volně žijící živočich“ a s dalšími pojmy. Avšak zmíněné pojmy mají v právních normách často odlišný význam.

Pojem živočich je z výše uvedených pojmů nejširší. Jeho pojem vychází z biologických definic.³³ Mimo člověka je za živočicha obecně pokládán jedinec jakéhokoli živočišného druhu.³⁴ V nejobecnějším smyslu se o organismech hovoří v zákoně o životní prostředí v § 2, který považuje živočichy za organismy jako za jednu ze složek životního prostředí.

Podle § 3 odst. 1 písm. d) ZOPŘK je volně žijícím živočichem „*jedinec živočišného druhu, jehož populace se udržují v přírodě samovolně, a to včetně jedince odchovaného v lidské péči vypuštěného v souladu s právními předpisy do přírody*“. Živočichem se chápou všechna vývojová stádia daného jedince. Jedinec zdivočelé populace domestikovaného druhu se nepokládá za volně žijícího živočicha. Zákon č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy, definuje volně žijícího živočicha v § 2 písm. a) jako jedince „*živočišného druhu, pokud se populace tohoto druhu v přírodě udržují anebo udržovaly samovolně, včetně druhu v přírodě nezvěstného nebo v přírodě vyhynulého, a to i v případě chovu jedince v lidské péči nebo jiného ovlivňování jeho vývoje člověkem*“. Podobnou definici volně žijícího živočicha nalezneme také v ustanovení § 2 zákona č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad (dále jen „zákon o zoologických zahradách“), a to jako jedince „*takového živočišného druhu, jehož populace se udržuje nebo udržovala, v případě druhů v přírodě nezvěstných nebo vyhynulých, v přírodě samovolně, může se jednat i o jedince chovaného v lidské péči anebo závislého na péči člověka*“.

³³ MÜLLEROVÁ, Hana. Zvíře jako objekt právních vztahů. In *Dny práva 2010* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 1. vydání, 2010 [cit. 2013-03-31]. Dostupný z WWW: [http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/09_priroda/Mullerova_Hana_\(4342\).pdf](http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/09_priroda/Mullerova_Hana_(4342).pdf)

Dalším poměrně často užívaným pojmem je také „jedinec odchovaný v lidské péči“. Podle § 3 odst. 1 písm. e) ZOPŘK je živočichem odchovaným v lidské péči *„jedinec živočišného druhu narozený a odchovaný v kontrolovaném prostředí jako potomek rodičů získaných v souladu s tímto zákonem a právními předpisy v oblasti obchodování s ohroženými druhy“*. Chovem se pak rozumí dle § 3 odst. 1 písm. v) ZOPŘK jakékoli držení živočicha v zajetí.

Definici zvířete nalezneme v § 3 písm. a) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání jako každý živý obratlovec, kromě člověka, nikoliv však plod a embryo. Další zákonná definice zvířete je uvedena například v § 2 písm. a) vyhlášky Ministerstva zemědělství České republiky č. 299/2003 Sb., o opatřeních pro předcházení a zdolávání nákaz a nemocí přenosných ze zvířat na člověka, kde se za zvíře považuje *„každé hospodářské zvíře a zvíře v zájmovém chovu toho druhu, který může být bezprostředně postižen příslušnou nákazou, a každý volně žijící obratlovec, který by se mohl podílet na vzniku nebo šíření příslušné nákazy jako nositel jejího původce“*. Zvířetem domácím je podle zákona o zoologických zahradách *„živočich, který náleží k biologickému druhu, jenž vnikl činností člověka domestikací a žije v přímé závislosti na péči člověka, eventuálně druhotně zdivočelý živočich původně domestikovaného druhu“*. Dále právní předpisy uvádějí definice různé dílčí kategorie zvířat – například zvířata jateční nebo zvířata hospodářská podle zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.

Definici pojmu zvíře nalezneme v zákoně č. 449/2001 Sb., o myslivosti (dále jen „zákon o myslivosti“) v § 2 písm. b) *„jako obnovitelné přírodní bohatství představované populacemi druhů volně žijících živočichů“*. Za zvíř jsou pokládáni ptáci a savci, které dále dělíme do dvou kategorií – na druhy, které lovit nelze (např. bobr evropský), a druhy, které lze obhospodařovat lovem (př. jelen evropský).

Definici pojmu ryb nalezneme v zákoně č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy v § 2 písm. d) *„rybami ryby chované k hospodářským účelům v rybnících, sádkách, rybích líhních a odchovných, klecových odchovech nebo pstružích farmách; a rovněž ryby v rybářských revírech“*. V zákoně č. 99/2004 Sb., o rybářství je ještě

definován vodní organismus jako „jako vodní živočich nebo vodní rostlina, která je zdrojem potravy ryb nebo je přirozenou součástí vodního prostředí“.

4.2. Zvíře jako objekt práva sui generis

Převažuje názor, že zvířata jsou chápána za věci v právním smyslu.³⁵ Toto pojetí zvířete jako věci v právním smyslu vychází z římského práva, které za věc pokládalo určitý hmotný celek, jež má samostatnou existenci, ať už je živý (zvíře) nebo neživý (ostatní věci).³⁶ Dle dosud převažující právní teorie jsou věci v právním smyslu hmotné předměty za podmínky, že jsou ovladatelné a užitečné. Obě tyto podmínky musí být splněny kumulativně. Užitečnost a ovladatelnost posuzujeme objektivně – to závisí na tom, zda je v mezích lidských možností věc ovládat a zda může sloužit potřebám lidí.³⁷

V občanském právu se na zvířata (živočichy), ať živá nebo mrtvá, hledí jako na věci movité. Je zastáván názor, že na zvíře je třeba přiměřeně použít ustanovení o věcech, neodporuje-li to povaze zvířete jako živého tvora a ustanovením zvláštních zákonů vydaných k jeho ochraně.³⁸ Tato praxe byla vytvořena zejména na praktické použití ustanovení o věcných právech ke zvířatům, a to především práva vlastnického.

Podle nového občanského zákoníku, zákona č. 89/2012 Sb.³⁹ (dále jen „NOZ“), se v § 494 uvádí: „Živé zvíře má zvláštní význam a hodnotu již jako smysly nadaný živý tvor“. Živé zvíře není věcí a ustanovení o věcech se na zvíře použijí obdobně⁴⁰ jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze.

³⁵ DAMOHORSKÝ, M. Vlastnické právo a ochrana životního prostředí. In *Pocita Martě Knappové k 80. narozeninám*. Praha: ASPI Publishing, 2005, s. 31-38

³⁶ URFUS, V., SKŘEJPEK, M., KINCL, J. *Římské právo*. 2. dopl. a přeprac. vyd., 1. v nakl. Beck. Praha: Beck, 1995. s. 83

³⁷ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan. *Občanské právo hmotné*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2005, s. 272, 273

³⁸ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan. *Občanské právo hmotné*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2005, s. 273

³⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník nabyl platnosti dne 22. 3. 2012, datum účinnosti je stanoveno zatím na 1. 1. 2014.

⁴⁰ Podle čl. 41 Legislativních pravidel vlády slovo „obdobně“ vyjadřuje, že se příslušná ustanovení aplikují na vymezené právní vztahy v plném rozsahu. Slovo „přiměřeně“ pak vyjadřuje volnější vztah mezi odkazovaným ustanovením a vymezenými právními vztahy. Legislativní pravidla vlády schválená usnesením vlády ze dne 19. března 1998 č. 188, [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z WWW: http://www.vlada.cz/assets/ppov/lrv/legislativn__pravidla_vl_dy.pdf

Podle důvodové zprávy k NOZ⁴¹ se za zvíře pokládají nejen obratlovci, ale i bezobratlí, pokud dokážou vnímat stres nebo bolest. Za věc bude považováno jen mrtvé zvíře, část těla a výrobek ze zvířete.

Na zvíře nebudou aplikována ustanovení NOZ o věcech, jestliže by to odporovalo jeho povaze jako živého tvora, a dále jestliže by tato ustanovení byla v rozporu se zvláštními předpisy na ochranu zvířat, což plyne z ustanovení § 3029 odst. 2 NOZ, podle něhož nestanoví-li NOZ něco jiného, nejsou dotčena ustanovení veřejnoprávních předpisů.⁴²

NOZ obsahuje vlastní kategorizaci zvířat, která bude důležitá ve spojitosti s otázkami týkajícími se vlastnického práva a náhrady škody působené zvířaty. Za divoká jsou pokládána ta zvířata, která patří k nedomestikovanému druhu, žijící zcela nebo převážně ve volné přírodě. Zvířaty domácími jsou ta zvířata, která bezvýjimečně nebo z převážné části žijí s člověkem. Za zajatá zvířata jsou označena divoká zvířata, která jsou chována člověkem, a je jim fyzickými překážkami bráněno v útěku. Za zkrocená divoká zvířata se označují taková, kterým se trvale nebrání ve volném pohybu, ale která si na svého pána zvykla tak, že se u něho samovolně zdržují. Zvířaty chovanými jsou pak zvířata divoká zajatá nebo zkrocená a zvířata domácí, která mají vlastníka a jež člověk chová. Podle účelu chovu rozlišujeme zvířata v zájmovém chovu a zvířata hospodářská.⁴³

Lze shrnout, že zvíře jako živý tvor, který je schopen vnímat bolest a mít pocity, je tedy objektem práva sui generis. Ačkoliv s přijetím NOZ je pojetí zvířat laickou veřejností shledáváno za velkou změnu, z hlediska právní praxe k výrazné změně pravděpodobně nedojde, neboť ustanovení o věcech, byť omezeně, se na zvířata budou vztahovat i nadále.⁴⁴

⁴¹ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Poslanecká sněmovna (6. volební období od 2010). Tisk č. 362. Obecná část. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z WWW: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=362&CT1=0>

⁴² MÜLLEROVÁ, Hana. Ochrana zvířat a rekodifikace českého občanského práva. In *Sborník příspěvků 17. Odborné konference s mezinárodní účastí „Ochrana zvířat a welfare“* [online]. Brno: Veterinární a farmaceutická univerzita ČR, 2010 [cit. 2013-03-31]. Dostupný z WWW: <http://vfu-www.vfu.cz/oz/welfare/Proceedings2010.pdf>

⁴³ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Poslanecká sněmovna (6. volební období od 2010). Tisk č. 362. Obecná část. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z WWW: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=362&CT1=0>

⁴⁴ PRCHALOVÁ, Jana. Důsledky návrhu občanského zákoníku pohledem právníka. Tisková konference „Zvíře není věc“. Praha, 27. 7. 2011 [online]. [cit. 2013-02-15]. Dostupné z WWW: <http://www.ochranazvirat.cz/275/862/cz/file/>

4.3. Právní povaha volně žijících živočichů

Volně žijícím živočichem je podle § 3 odst. 1 písm. d) ZOPŘK, jak již bylo definováno výše, „jedinec živočišného druhu, jehož populace se udržují v přírodě samovolně, a to včetně jedince odchovaného v lidské péči vypuštěného v souladu s právními předpisy do přírody“. Živočichem jsou rozuměna všechna vývojová stádia daného jedince. Jedinec zdivočelé populace domestikovaného druhu se za volně žijícího živočicha nepokládá. ZOPŘK uděluje určitý stupeň ochrany každému rostlinnému a živočišnému druhu, jelikož v § 5 stanoví, že všechny druhy rostlin a živočichů jsou chráněny před poškozením, zničením, odchylem či sběrem, který by mohl vést k ohrožení těchto druhů na bytí nebo k jejich degeneraci, k zániku populace druhů, k narušení rozmnožovacích schopností druhů nebo zničení ekosystému, jehož jsou součástí. Jedná se o preventivní opatření s účelem zachování alespoň současného stavu druhové rozmanitosti. Podle zákona č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy, je za volně žijícího živočicha pokládán jedinec živočišného druhu, jestliže se populace tohoto druhu udržují v přírodě samovolně, a to i v případě chovu jedince v lidské péči nebo jiného ovlivňování jeho vývoje člověkem.

Všechny výše zmíněné definice mají základní shodné znaky. Tímto základním shodným znakem je neexistence vlastníka volně žijícího živočicha.⁴⁵ Vymezení vlastnického práva k volně žijícím živočichům je poměrně složitým institutem. V našem právním řádu schází obecná úprava. Tato problematika je spjata především s právem mysliveckým a rybářským.

4.3.1. Zvláště chránění živočichové

Za zvláštní kategorii volně žijících živočichů jsou považováni zvláště chránění živočichové. Na rozdíl od obecné druhové ochrany je v tomto případě chráněn každý jedinec.⁴⁶ Tyto druhy živočichů a rostlin, které jsou vzácné nebo ohrožené, kulturně či vědecky velmi významné, lze dle § 48 odst. 1 ZOPŘK prohlásit za zvláště chráněné. Podle stupně ohrožení je ZOPŘK

⁴⁵ PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 197

⁴⁶ PRCHALOVÁ, J. Zákon o ochraně přírody a krajiny a Natura 2000: úplné znění zákona s komentářem, judikaturou a prováděcími předpisy. 2. aktualiz. a rozšíř. vyd. k 1. 3. 2010. Praha: Linde, 2010, s. 155

v § 48 odst. 2 dělí do skupin na ohrožené, silně ohrožené a kriticky ohrožené. Pro uvedenou kategorizaci jsou důležité tzv. červené seznamy⁴⁷, které představují právně nezávazné soupisy ohrožených druhů nebo poddruhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Podle stupně ohrožení jsou tyto druhy rozděleny do jednotlivých kategorií, které navazují na kategorie Světového svazu ochrany přírody (*International Union for Conservation of Nature*, dále jen „IUCN“). Kategorie podle ZOPŘK však bezprostředně nenavazují na kategorie IUCN.⁴⁸ Jejich východiskem jsou červené seznamy České republiky, jejichž rozdělení druhů do těchto kategorií nebylo právní úpravou zcela převzato.

Jednotlivé kategorie zvláště chráněných živočichů se od sebe navzájem odlišují především co do vzniku a rozsahu právní odpovědnosti nastupující v případě porušení zákonem stanovených povinností k jejich ochraně,⁴⁹ kdy nejpřísněji jsou chráněny druhy kriticky ohrožené.

Vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ochraně přírody a krajiny, taxativně stanovuje konkrétní druhy zvláště chráněných živočichů. Touto vyhláškou je v České republice chráněno 315 druhů živočichů.

Na základě § 50 ZOPŘK jsou v České republice chráněny zvláště chránění živočichové ve všech svých vývojových stádiích před odchycem, chováním v zajetí, rušením, zraňováním, usmrcováním a dalšími vlivy narušujícími jejich přirozený vývoj. Je důležité podotknout, že zákazy obsažené v § 50 ZOPŘK lze prolomit výjimkou udělenou ve správní řízení dle § 56 ZOPŘK.

Nerespektování zákazů obsažených v § 50 ZOPŘK lze postihnout jako přestupek podle § 87 odst. 1 písm. c), § 87 odst. 2 písm. c), § 87 odst. 3 písm. b), či jako jiný správní delikt podle § 88 odst. 1 písm. d), § 88 odst. 1 písm. e), § 88 odst. 2 písm. d) nebo § 88 odst. 2 písm. e) ZOPŘK.

Nerespektování zákazů lze postihovat nejen v rámci správněprávní odpovědnosti, nýbrž také podle odpovědnosti trestněprávní, což ukazuje

⁴⁷ Červené seznamy České republiky zpracovává AOPK na základě pověření Ministerstva životního prostředí České republiky.

⁴⁸ MIKO, L., BOROVIČKOVÁ, H. Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář. 2. vyd. Praha: Beck, 2007, s. 233

⁴⁹ DAMOHORSKÝ, M. Právo životního prostředí. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 383

vysoký zájem společnosti na ochraně těchto druhů. Trestní zákoník č. 40/2009 Sb. ve zvláštní části obsahuje hlavu, která se zabývá přímo trestnými činy namířenými proti životnímu prostředí.⁵⁰ V souvislosti s ochranou zvláště chráněných živočichů je třeba uvést zejména ustanovení § 299 (neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami), § 300 (neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy z nedbalosti). Objektem těchto trestných činů je zájem na ochraně ohrožených druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Objektivní stránka první základní skutkové podstaty úmyslného neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami (§ 299 odst. 1) spočívá v tom, že pachatel v rozporu s jiným právním předpisem zničí, usmrtí, zpracovává, vyveze, doveze, proveze, přechovává, nabízí, zprostředkuje, sobě nebo jinému opatří jedince zvláště chráněného druhu živočicha nebo rostliny nebo exemplář chráněného druhu a spáchá takový čin na více než 25-ti kusech živočichů, rostlin nebo exemplářů. Objektivní stránka druhé základní skutkové podstaty úmyslného neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami (§ 299 odst. 2) zničí, usmrtí, zpracovává, vyveze, doveze, proveze, přechovává, nabízí, zprostředkuje, sobě nebo jinému opatří jedince kriticky ohroženého druhu živočicha nebo rostliny nebo exemplář druhu přímo ohroženým vyhynutím nebo vyhubením. Objektivní stránka nedbalostního neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami (§ 300 odst. 1) spočívá v tom, že pachatel z nedbalosti poruší jiný právní předpis tím, že zničí, usmrtí, opakovaně doveze, proveze nebo vyveze, nebo sobě nebo jinému opatří jedince zvláště chráněného druhu živočicha nebo rostliny nebo exemplář chráněného druhu opět v rozsahu větším než 25-ti kusů nebo jedince kriticky ohroženého druhu živočicha nebo rostliny nebo exemplář druhu přímo ohroženého vyhynutím nebo vyhubením.⁵¹ Za uvedené trestné činy lze stíhat také právnické osoby podle zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

⁵⁰ JELÍNEK, J. a kol.: Trestní právo hmotné. 3. vyd. Praha: Leges, 2013, s. 781, 782

⁵¹ JELÍNEK, J. a kol.: Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami pod čarou a judikaturou. 2. vyd. Praha: Leges, 2011, s. 396, s. 397

4.3.2. Volně žijící evropští ptáci

Zvláštní ochrana je poskytována ptákům volně žijícím na evropském území členských států Evropské unie. Jedná se o nadstandardní ochranu volně žijících ptáků, kterou zavedla už výše zmíněná směrnice č. 147/2009/ES, o ptácích (dříve označovaná jako směrnice č. 79/409/EHS). Dle § 5a ZOPŘK je zakázáno například jejich odchyt, úmyslné usmrcování, sběr jejich vajec, úmyslné vyrušování (zejména během rozmnožování). Zákazy úmyslného usmrcování, jejich odchyty nebo držení druhů ptáků, jejichž lov a odchyt jsou zakázány, se nevztahují na lov některých druhů ptáků vymezený a prováděný v souladu s předpisy o myslivosti a ZOPŘK. Seznam těchto druhů ptáků stanoví Ministerstvo životního prostředí ve vyhlášce č. 390/2006 Sb., druhy zde uvedené jsou zvířata, kterou je možné obhospodařovat lovem.⁵²

Odchylný postup při ochraně ptáků potom stanoví § 5b ZOPŘK. Obecní úřad s rozšířenou působností, eventuálně správa národního parku nebo správa chráněné krajinné oblasti dle § 78 odst. 1 ZOPŘK, může stanovit ve formě správního rozhodnutí výjimku z výše uvedených zákazů. K udělení výjimky musí být splněny dva předpoklady, a to neexistence jiného dostačujícího řešení a naplnění některého z taxativně vymezených důvodů (např. ochrana volně žijících živočichů nebo prevence značných škod na rybníkářství a vodním hospodářství). Náležitostmi takového rozhodnutí jsou označení druhů a množství ptáků, na které se má odchylný postup vztahovat, prostředky, způsob nebo metody povolené pro zabíjení nebo odchyt, uvedení důvodu pro odchylný postup, podmínek, místních a časových okolností, za nichž je možné tímto způsobem postupovat a též způsob kontroly.⁵³

Odchylný postup od § 5a ZOPŘK lze stanovit pro neurčitý okruh adresátů formou opatření obecné povahy, které je oprávněno vydat Ministerstvo životního prostředí. Obsahové náležitosti jsou totožné s náležitostmi individuální výjimky, navíc ale musí být ještě uvedeny

⁵² PRCHALOVÁ, J. Zákon o ochraně přírody a krajiny a Natura 2000, Úplné znění zákona s komentářem, judikaturou a prováděcími předpisy. 2. aktualizované a rozšířené vydání k 1. 3. 2010. Praha: Linde, 2010, s. 38 - 40

⁵³ PRCHALOVÁ, J. Zákon o ochraně přírody a krajiny a Natura 2000, Úplné znění zákona s komentářem, judikaturou a prováděcími předpisy. 2. aktualizované a rozšířené vydání k 1. 3. 2010. Praha: Linde, 2010, s. 42, 43

podmínky, za nichž může být odchylný postup uplatněn. Místně příslušný orgán ochrany přírody je pak oprávněn vyhlásit, jestli nastaly podmínky pro odchylný postup.

Na zvláště chráněné druhy ptáků se ochrana dle § 5a a § 5b ZOPŘK vztahuje, jestliže pro ně neplatí ochrana striktnější podle § 50 až § 57 ZOPŘK nebo dle zákona o obchodování s ohroženými druhy.

Volně žijící ptáci jsou pod větší ochranou než volně žijící živočichové. Jestliže je volně žijící pták zároveň zvláště chráněným živočichem, budou uplatněna v každém případě ty nejpřísnější pravidla ochrany. Závěrem lze shrnout, že ochrana ptáků dle § 5a a § 50 ZOPŘK se velmi neliší. Hlavním rozdílem je rozdělení kompetencí mezi různými správními úřady.⁵⁴

4.3.3. Zvěř

S pojmem „zvěř“ se setkáváme v mysliveckých předpisech. Zákon o myslivosti v § 2 písm. b) stanoví, že „zvěř *je obnovitelné přírodní bohatství představované populacemi druhů volně žijících živočichů uvedené v § 2 v písmenech c) a d)*“. V § 2 písm. c) jsou uvedeny „*druhy zvěře, které nelze lovit na základě mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána a které byly vyhlášeny ve Sbírce zákonů nebo ve Sbírce mezinárodních smluv*⁵⁵, *nebo druhy zvěře, které jsou zvláště chráněnými živočichy podle zvláštních právních předpisů*⁵⁶“. Zákon o myslivosti dále v § 2 písm. d) taxativně vyjmenovává druhy zvěře, které lze obhospodařovat lovem:

- ✓ savci: např. jelen evropský, daněk skvrnitý, sika japonský
- ✓ ptáci: např. bažant královský, perlička obecná, hrdlička zahradní

Toto dělení zvěře je důležité pro určení vlastnického práva ke zvěři.

⁵⁴ STEJSKAL, V., VERMOUZEK, Z. Ptáci & zákon, aneb, Právní příručka nejen pro ornitologa. 1. vyd. Praha: Česká společnost ornitologická, 2004, s. 19

⁵⁵ Např. Úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů (č. 127/1994 Sb.), Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin (č. 572/1992 Sb.), dále předpisy EU: směrnice Rady č. 2009/147/ES ze 30. listopadu 2009 o ochraně volně žijících ptáků, směrnice Rady č. 92/43/EEC z 21. května 1992 o ochraně stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, nařízení Rady 3254/91/EEC ze 4. listopadu 1991 zakazující používání náslapných pastí, nařízení Rady č. 338/97/EEC z 9. prosince 1996 o ochraně volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulující obchod s těmito druhy.

⁵⁶ Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

Přesná definice pojmu zvěře hraje důležitou roli ve vztahu k obsahu práva myslivosti. Předmětem práva myslivosti, jak již bylo zmíněno v kapitole č. 4. 1., je zvěř chovat, chránit, lovit, přivlastňovat si nalezenou uhynulou zvěř nebo ulovenou, shozy paroží a užívat k tomu v potřebné míře honebních pozemků. Právo myslivosti lze definovat v subjektivním slova smyslu jako samostatné věcné právo k věci cizí, kterou je v obecné rovině zvěř, působící na straně subjektu oprávnění „in personam“, kde osoba vykonávající toto právo je vždy určitá a splňuje požadavky norem veřejnoprávních pro výkon tohoto práva.⁵⁷ Avšak subjekt povinností je neurčitý okruh třetích osob, včetně vlastníků honebních pozemků, nejsou-li taktéž nositeli tohoto práva.⁵⁸ Přivlastňovat si zvěř může jen ten, komu přísluší právo myslivosti. Rozdělení zvěře na zvěř, kterou lze a nelze obhospodařovat lovem, je zásadní pro to, zda může dojít k přivlastnění vlastním aktivním jednáním nebo zda lze předpokládat jen s přivlastněním nalezeného uhynulého živočicha. Okamžikem ulovení nebo zhasnutí zvěře vzniká vlastnické právo ke zvěři. Zvěř pak přechází do vlastnictví subjektu oprávněného k výkonu myslivosti. Ulovením se rozumí odchyt zvěře nebo její usmrcení. Z výše uvedeného vyplývá, že u zvěře, kterou lze obhospodařovat lovem, si lze přivlastnit i živého živočicha. V druhém případě si lze přivlastnit pouze živočicha uhynulého.⁵⁹ Chtěla bych upozornit, že kromě zákona o myslivosti upravuje povolené způsoby lovu ještě například zákon č. 246/1992, na ochranu zvířat proti týrání.

Právo myslivosti je možné vykonávat pouze v rámci uznané honitby.⁶⁰ Osoba, které byla orgánem státní správy myslivosti honitba uznána a které v uznané honitbě náleží vykonávat právo myslivosti, je jejím držitelem. Vlastník honebního pozemku nebo přípravný výbor honebního společenstva mohou předložit návrh na uznání honitby. Držitel honitby může honitbu v souladu s § 32 zákona o myslivosti pronajmout, v tomto případě mluvíme o uživateli honitby, nebo ji může užívat sám. Osoba, která loví zvěř, musí

⁵⁷ PETR, B. Nabývání vlastnictví originálním způsobem. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 24

⁵⁸ PETR, B. Nabývání vlastnictví originálním způsobem. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 24

⁵⁹ PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 199

⁶⁰ Dle ustanovení § 17 odst. 7 zákona o myslivosti stanoví minimální výměru honitby pro oboru 50 ha, pro ostatní honitby 500 ha.

vlastnit lovecký lístek, povolenku k lovu a potvrzení o povinném pojištění. Půjde-li o lov se zbraní, musí mít průkaz zbraně a zbrojní průkaz, a při lovu s loveckým dravcem jeho evidenční kartu. Povolenka k lovu může být nahrazena seznamem osob, které se účastní společného lovu. Povinností uživatele honitby je pak archivovat evidenci vydaných povolenek minimálně tři roky od skončení jejich platnosti. Podle § 47 odst. 1 vydává lovecké lístky orgán státní správy myslivosti, v jehož obvodu má žadatel trvalý pobyt. Osoba, která zvíře ulovila, však není jeho vlastníkem. Vlastníkem se stává uživatel honitby, kterému přísluší právo myslivosti, a tím i právo přivlastnit si ulovenou zvěř.⁶¹

Vlastnické právo ke zvěři, resp. ke zvěři neulovené, se přímo odvíjí od práva myslivosti. Vlastnictví ke zvěři neulovené nebo jiným způsobem nezhaslé nepatří nikomu. Je pokládána za věc ničí „*res nullius*“, tedy za věc nepatřící nikomu.⁶² Tento přístup je podmíněn skutečností, že zvěř se pohybuje volně bez ohledu na hranice pozemků. Nelze ztotožnit vlastnické právo k pozemku, na němž se zvěř pohybuje, s vlastnickým právem ke zvěři. Zvěř tedy nepředstavuje plod pozemku, ale samostatný předmět vlastnického práva. Stát, který je suverénem na svém území, může z tohoto důvodu regulovat práva ke zvěři.⁶³ Odjakživa platilo, že kdo se této věci zmocní, stává se jejím vlastníkem. Dnes se vlastníkem stává osoba, která je k tomu oprávněna, tzn. uživatel honitby.⁶⁴ Zvěř nelze pokládat ani za věc společnou všem („*res omnium communes*“), ani za věc veřejnou („*res publicae*“).

Na mnoha místech zákon o myslivosti mluví o chovu zvěře. Chovem zvěře se podle § 3 odst. 1 zákona o myslivosti rozumějí odborné zásahy, které sledují určité vymezené biologické cíle, zachování rovnováhy mezi stavy spárkaté zvěře a prostředím, cílené zvyšování chovné kvality zvěře, úprava stavů zvěře na optimální stav a udržování přírodní kvality genofondu. Povinností uživatele honitby je zabezpečovat v honitbě chov zvěře,

⁶¹ PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011. s. 200

⁶² PETR, B. Nabývání vlastnictví originálním způsobem. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 19

⁶³ Nález Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 34/03 ze dne 13. 12. 2006

⁶⁴ ČECHURA, V. a kol.: Myslivost a právo. 1. Vydání. Praha: Orac, 2000, s. 35

který se musí pohybovat v rozmezí mezi minimálním⁶⁵ a normovaným stavem⁶⁶ zvěře. Ty jsou určeny v rozhodnutí o uznání honitby orgánem státní správy myslivosti. Na tento chov je nemožné hledět jako na vlastnický vztah ke zvěři. V mnoha směrech se postavení uživatele honitby opravdu blíží postavení vlastníka zvěře. Avšak stále platí, že zvěř takto chovaná představuje svým charakterem populaci volně žijících živočichů. Jelikož jí není bráněno v pohybu, může se přesouvat z honitby do honitby. Může se dokonce dostat i na nehonební pozemky a do honebních už se nikdy nevrátit. Potom platí shodná zásada pro její přivlastnění, tzn. ulovením nebo uhynutím.⁶⁷ Jedno ze soudních rozhodnutí, které se k tomu vyjadřuje, je rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 11. 2005, sp. zn. 22 Ca 442/2003-30.

4.3.3.1. Vlastnické právo ke zvěři chované v zajetí

Následně musíme ještě odlišit ty případy, kdy je zvěř chována v zajetí, např. v chovech farmových či zoologických zahradách apod.⁶⁸ Vlastníkem těchto zvířat se pak stává ten, kdo je koupil, vyšlechtil, vychoval atd.

Zákon v § 5 odst. 1 písm. d) obecně zakazuje vypouštění těchto zvířat do honitby, ale zcela to nevyklučuje. Se souhlasem orgánů státní správy myslivosti, lesů a ochrany přírody může být tato zvěř vypuštěna držitelem honitby, eventuálně jinou osobou, která obdržela souhlas od držitele honitby. Vlastníkem, zvěře vyšlechtěné například ve farmovém chovu, je její chovatel. Držitel honitby může od chovatele zvěř odkoupit. Zejména za účelem zazvěření je pak vypustí ve své honitbě. Zákon vlastnické právo k takto vypuštěné zvěři neeší. Vypuštěním se z ní stává věc ničí. Ulovit a přivlastnit si ji může ten, kdo splní zákonem stanovené podmínky.

Zcela nejasné je vlastnické právo ke zvěři v oboře. Zákon hovoří o intenzivním chovu zvěře s ohrazeným obvodem, aby zvěř nemohla z obory

⁶⁵ Minimální stav zvěře je stav, při kterém není druh ohrožen na existenci a jeho populační hustota zabezpečuje biologickou reprodukci druhu.

⁶⁶ Normovaným stavem je nejvýše přípustný jarní stav, který odpovídá kvalitě životního prostředí zvěře a úživnosti honitby.

⁶⁷ PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 200, 201

⁶⁸ Za chov zvěře v zajetí se nepovažuje krotký chov nebo polodivoký chov zvěře prováděný pro účely zazvěřování honiteb, péče o zraněnou zvěř prováděná uživatelem honitby po nezbytnou dobu, záchranné chovy a stanice potřebné péče o zraněné živočichy zřizované podle předpisů o ochraně přírody.

volně vybíhat. Ale zároveň také stanovuje § 2 písm. j), že obora je druhem honitby. Pokud je obora honitbou, může v ní být vykonáváno právo myslivosti. To znamená, že zvěř může být obhospodařována lovem. Tímto způsobem následně dojde k jejímu přivlastnění. Závěrem by šlo říci, že z pohledu vlastnického práva má zvěř v oboře stejné postavení jako zvěř v honitbě.

Avšak k jinému závěru došel v jednom ze svých rozhodnutí Nejvyšší soud, který pokládá zvěř chovanou v oborách za vlastnictví toho, kdo ji vyšlechtil či koupil. Soud své tvrzení opírá o „*možnost uživatele honitby prodávat odchycenou, ulovenou zvěř, zvěřinu a jiné její části, které pocházejí z jeho honitby*“. Prodat zvěř může jen její vlastník.⁶⁹ Tento výklad Nejvyššího soudu se zcela nevypořádává s již uvedeným charakterem práva myslivosti, které je v oboře vykonáváno a zároveň s určením okamžiku nabytí vlastnického práva spolu s ulovením.

4.3.3.2. Vlastnické právo ke zvěři ulovené na nehonebních pozemcích

Zákon o myslivosti v § 2 písm. e) definuje nehonební pozemky jako pozemky uvnitř hranice současně zastavěného území obce, jako návsi, náměstí, ulice, tržiště, cesty, nádvoří a parky, pokud nejde o zemědělské či lesní pozemky mimo toto území, dále zastavěné pozemky, zahrady, sady a ohrazené školky, oplocené pozemky sloužící k farmovému chovu zvěře, obvod dráhy, silnice, dálnice, letiště se zpevněnými plochami a hřbitovy. Dále mezi nehonební pozemky patří pozemky, které byly za nehonební prohlášeny rozhodnutím orgánu státní správy myslivosti.

Na těchto pozemcích není zcela jasné vlastnické právo ke zvěři, která zde byla ulovena. K lovu zvěře na nehonebních pozemcích může dle § 41 dojít, pokud je potřeba jednorázově omezit nebo trvale regulovat stavy některého druhu zvěře. Lov zvěře na nehonebních pozemcích povoluje orgán státní správy myslivosti na žádost vlastníků nehonebních pozemků, jejich nájemců nebo z vlastního podnětu. Uživatel honitby, v jehož obvodu jsou nehonební pozemky, eventuálně uživatele nejbližší honitby, kterému také patří ulovená zvěř, může být pověřen orgánem státní správy myslivosti k provedení takového lovu. V katastrálních územích, v nichž není žádný honební pozemek,

⁶⁹ Rozhodnutí NS ČR ze dne 21. 2. 2006, sp. zn. 22 Cdo 980/2005

mohou být pověřeny osoby, které mají platné lovecké lístky. Ulovená zvěř je pak v jejich vlastnictví. Ve výše uvedených případech nepůjde o výkon práva myslivosti, které je možné vykonávat pouze na honebních pozemcích. Tento zvláštní způsob nabytí vlastnického práva upravuje § 132 odst. 1, občanského zákona.⁷⁰

Složitě je také určení vlastnického práva ke zvěři, pokud půjde o lov na nehonebních pozemcích, které byly za nehonební prohlášeny z důvodů vojenských či bezpečnostních. Na těchto pozemcích provádí lov organizace v oboru působnosti Ministerstva obrany. Zákon v tomto případě vlastnické právo k ulovené zvěři neřeší.

Dohledávka zvěře je řešena v § 43 zákona o myslivosti, jedná se o výjimku z výkonu mysliveckého práva mimo honitbu. Půjde o situaci, kdy zvěř obvykle postřelená přelétne nebo přeběhne na nehonební pozemky či do cizí honitby. Uživatel honitby je následně povinen sledovat a dohledat postřelenou zvěř i na nehonebních pozemcích či v cizích honitbách. Vlastnické právo k dohledané zvěři náleží uživateli honitby, z níž postřelená zvěř přeběhla nebo přeletěla. Vlastník pozemku si tudíž nemůže nárokovat vlastnické právo ke zvěři, na jehož pozemku byla dohledána. Pokud je zvěř nalezena na nehonebních pozemcích již mrtvá, vlastnické právo ke zvěři přísluší nejbližšímu uživateli honitby.

⁷⁰ PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 202, 203

5. Obecně k odpovědnosti za škodu

Tato kapitola je zaměřena na definici pojmu odpovědnosti za škodu podle občanského zákoníku, zejména co se týká pojmů, které budou následně užívány.

5.1. Obecné vymezení

Pojem „odpovědnost“ nemá jednotnou definici. Právní odpovědnost řadíme do skupiny „*tzv. společenské odpovědnosti*“⁷¹. Dále k ní řadíme například i odpovědnost politická či morální. Právní odpovědnost se od ostatních druhů společenských odpovědností odlišuje znakem vynutitelnosti v případě, že nastane zákonem stanovená skutečnost.⁷²

Právní teorie zná několik druhů dělení právní odpovědnosti. Rozeznáváme odpovědnost soukromoprávní a veřejnoprávní, toto dělení dle právních odvětví lze považovat za to nejjobecnější. Dále můžeme dělit odpovědnost podle objektu (neboli, jak je odbornou literaturou definován právem chráněný zájem či hodnota, proti němuž směřuje protiprávní jednání), právo tak rozeznává odpovědnost ústavní, správněprávní, trestní, soukromoprávní, mezinárodněprávní a odpovědnost za ztráty na životním prostředí.⁷³

Definice pojmu „právní odpovědnost“, resp. „občanskoprávní odpovědnosti“ je celkem složitá. Hlavním důvodem je časté užívání pojmu „odpovědnost“ v platném právu na mnoha místech a v mnoha významech.

Odpovědnost za škodu je upravena v části šesté občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. (dále jen „OZ“). Úprava odpovědnosti v občanském zákoníku rozlišuje mezi obecnou odpovědností (§ 420 a § 420a OZ) a zvláštní odpovědností (§ 421 - § 437 OZ). Případy zvláštní odpovědnosti se od obecné odpovědnosti liší tím, že jsou při nich samostatně stanoveny podmínky odpovědnosti se zřetelem na zvláštní povahu, jichž se dotýkají. Zvláštní

⁷¹ PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 5

⁷² KNAPP, V. Teorie práva. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 200

⁷³ PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 5

odpovědnost, která jako *lex specialis*, má samozřejmě přednost před obecnou úpravou.⁷⁴

Základním ustanovením zakotvujícím obecnou odpovědnost za škodu je § 420 odst. 1 OZ, který stanoví „*každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti*“. Jedná se o zvláštní formu právního vztahu, v němž na základě porušení primární povinnosti, která může vyplývat ze smlouvy či ze zákona, dochází ke vzniku sekundární právní povinnosti sankční povahy.⁷⁵ Stále trvá závazek ke splnění primární povinnosti, ale přistupuje k němu povinnost nová představující presumovaný tíživý právní následek a současně prvek státního donucení.⁷⁶ Sekundární povinnost je orientována na reparaci a v jejím rámci popřípadě na uvedení do původního právního stavu, ve výslovně stanovených případech i k poskytnutí satisfakce.⁷⁷

5.2. Předcházení škodám

Občanský zákoník upravuje kromě odpovědnosti za škodu, jejímž účelem je nahradit újmu již vzniklou, také prevenci, jejímž cílem předcházet ohrožení nebo porušení právních povinností, jež by mohlo vést ke vzniku škody. Tato prevence škod je upravena v části šesté, hlavě první OZ. Ustanovení § 415 ukládá každému obecnou právní povinnost počínat si podle daných okolností konkrétního případu tak „... *aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí*“. Toto ustanovení zakotvuje tzv. *generální prevenční povinnost*⁷⁸.

Za pozornost v této souvislosti stojí ustanovení § 417 OZ, které doplňuje obecnou prevenční povinnost podle § 415 v tom smyslu, že stanoví zvláštní prevenční povinnost. Zvláštní prevenční povinnost ukládá občanský zákoník tomu, kdo je vznikem škody bezprostředně ohrožen, tj. ohroženému. Jedná se o povinnost jednat aktivně. Ten, komu škoda hrozí, je

⁷⁴ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol.. Občanský zákoník I.: komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1199

⁷⁵ GERLOCH, A. Teorie práva. 4. upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 179

⁷⁶ KNAPPOVÁ, M. Povinnost a odpovědnost v občanském právu, 1. vyd. Praha: Epolex Bohemia, 2003, s. 205

⁷⁷ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol.. Občanský zákoník I.: komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1203

⁷⁸ PLECITÝ, V., VRABEC, J., SALAČ, J. Základy občanského práva. 4. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 233

povinen k jejímu odvrácení zakročit sám, a to způsobem přiměřeným konkrétnímu ohrožení.⁷⁹

Ustanovení § 417 OZ je úzce propojeno s § 441 OZ, který upravuje spoluzavinění poškozeného. To může mít za následek povinnost podílet se na části náhrady škody. Za spoluzavinění může být za určitých okolností považováno i nedostání povinnosti zakročit proti škodě podle § 417 OZ.

Zákon dává v § 417 odst. 2 OZ ohroženému možnost obrátit se na soud. Soud tu může uložit jako vhodné a přiměřené opatření k odvrácení hrozící škody buď to, aby se fyzická nebo právnická osoba zdržela určité činnosti, z níž by mohla vzniknout škoda, anebo aby jednala tak, aby zabránila hrozící škodě.⁸⁰

Není možné ukládat jiné povinnosti než ty, které směřují k odstranění možných neoprávněných zásahů do práva ohroženého, a to tehdy, když vznik škody teprve hrozí. Pokud by škoda již nastala a došlo i k ukončení škodlivého zásahu, pak může poškozený uplatnit nárok na náhradu škody, jestliže jsou splněny předpoklady odpovědnosti za škodu.⁸¹

5.3. Předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu

Aby došlo ke vzniku odpovědnosti za škodu, musí tu být určité základní předpoklady. Tyto předpoklady vzniku obecné odpovědnosti za škodu mohou být objektivního nebo subjektivního charakteru.

Objektivním předpokladem je protiprávní úkon, škoda, příčinná souvislost mezi protiprávním úkonem a škodou. Do subjektivních předpokladů zpravidla patří i zavinění. Není-li splněn jen jediný z objektivních předpokladů, pak už není potřeba zjišťovat pro posouzení nároku na náhradu škodu zbývající předpoklady.⁸² Výše uvedené objektivní předpoklady musí být tedy splněny kumulativně.

⁷⁹ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník I.: komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1191

⁸⁰ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník I.: komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1191, 1192

⁸¹ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník I.: komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1192

⁸² Např. usnesení NS ČR ze dne 23. 2. 2005, sp. zn. 25 Cdo 773/2004

Protiprávní úkon, skládající se z protiprávnosti a z úkonu, je v rozporu s právním řádem. Úkon je projevem lidské vůle navenek. Projevuje se v něm fyzická a psychická složka člověka. Protiprávní úkon může mít charakter jednání komisivního (ten, kdo porušil primární povinnost, se choval, jak neměl) ale i omisivního (ten, kdo porušil primární povinnost, se nechoval, jak měl).⁸³

Druhým předpokladem je samotný vznik škody. Právní předpisy zákonnou definicí termínu škoda nevymezují. Definice škody je ponechána právní nauce a aplikační praxi. Dnes uznávaným pojetím je vymezení škody jako „majetkové újmy, kterou lze objektivně vyjádřit obecným ekvivalentem, tj. penězi“⁸⁴. Musíme od sebe striktně odlišovat pojmy škoda a újma. Pokud se jedná o nemajetkové újmy, ty principiálně nemají charakter škody. Právní teorie považuje újmu za škodlivý následek, který spočívá v porušení, či ohrožení právem chráněných hodnot, vztahů a zájmů.⁸⁵ Pojem újma je chápán široce, může jít o újmu majetkového nebo nemajetkového charakteru, proto ho nelze zaměňovat s pojmem škoda. Škoda je obecně považována za újmu, která nastala v majetkové sféře poškozeného.

Třetím předpokladem obecné občanskoprávní odpovědnosti za škodu je příčinná souvislost, která vymezuje vztah mezi porušením právní povinnosti a škodou.

Nakonec zavinění, což je subjektivní předpoklad odpovědnosti. Není nutným obligatorním znakem ve všech případech na rozdíl od předešlých předpokladů. Zavinění definujeme jako psychický stav škůdce k vlastnímu protiprávnímu jednání a ke škodě.⁸⁶ Zavinění se vyskytuje ve dvou formách, a to zavinění úmyslné a nedbalostní.

Pokud bude třeba ke vzniku odpovědnosti naplnění jen prvních tří předpokladů, půjde o odpovědnost bez zřetele na zavinění, tj. odpovědnost

⁸³ HOLUB, M., BIČOVSKÝ, J., POKORNÝ, M., HOCHMAN, J., KOBLIHA, I., ONDRUŠ, R. Odpovědnost za škodu v právu občanském, pracovním, obchodním a správním: praktická příručka. 2. aktualizované a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, s. 12

⁸⁴ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník I.: komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1204

⁸⁵ HOLUB, M., BIČOVSKÝ, J., POKORNÝ, M., HOCHMAN, J., KOBLIHA, I., ONDRUŠ, R. Odpovědnost za škodu v právu občanském, pracovním, obchodním a správním: praktická příručka. 2. aktualizované a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, s. 16

⁸⁶ HOLUB, M., BIČOVSKÝ, J., POKORNÝ, M., HOCHMAN, J., KOBLIHA, I., ONDRUŠ, R. Odpovědnost za škodu v právu občanském, pracovním, obchodním a správním: praktická příručka. 2. aktualizované a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, s. 20

objektivní. V případech objektivní odpovědnosti dává OZ možnost se této odpovědnosti zprostit, a to pouze podle přesně vymezeného důvodu. Bude-li třeba ke vzniku odpovědnosti naplnění i předpokladu zavinění, bude se jednat o odpovědnost subjektivní, tj. odpovědnost založená na zavinění. V tomto případě dává právní úprava možnost zproštění se odpovědnosti tzv. vyviněním se.⁸⁷

5.4. Subjekty náhrady škody

Subjekty odpovědnosti za škodu mohou být všechny fyzické a právnické osoby, jímž je možno přičíst odpovědnost za škodu. Ve stanovených případech může být takovým subjektem i stát.⁸⁸

Pokud se k odpovědnosti fyzické osoby za škodu vyžaduje její zavinění, pak je třeba, aby fyzická osoba měla způsobilost k zavinění, resp. k zaviněnému protiprávnímu úkonu. Taková způsobilost k zaviněnému protiprávnímu úkonu je označována jako tzv. *deliktní způsobilost*.⁸⁹

Deliktní způsobilost fyzické osoby lze dovozovat z obsahu ustanovení § 422 OZ. Zákon podmiňuje vznik deliktní způsobilosti fyzické osoby dosažením zletilosti a zároveň podmínkou, že zletilá osoba netrpí takovou duševní poruchou, která by u ní vylučovala uplatnění rozumové nebo volní schopnosti.⁹⁰ Jiná je právní situace z hlediska odpovědnosti za škodu tam, kde se fyzická osoba do stavu přechodné duševní poruchy, kdy není schopna ovládnout své jednání a rozeznat jeho následky, přivede sama z vlastní viny. Pak je tato fyzická osoba povinna nahradit škodu, která byla v tomto stavu způsobena. Společně a nerozdílně odpovídají také ti, kteří ji do takového stavu úmyslně přivedli.⁹¹

⁸⁷ PLECITÝ, V., VRABEC, J., SALAČ, J. Základy občanského práva. 4. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 234

⁸⁸ PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 13

⁸⁹ KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. Občanské právo hmotné 2. Díl třetí. 4. Aktualizované a doplněné vydání. Praha: Aspi, 2006, s. 462

⁹⁰ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník I.: komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1230

⁹¹ Ustanovení § 423 OZ

Pokud je odpovědnost fyzické osoby za škodu založena na objektivním principu, tj. odpovídá-li fyzická osoba bez zřetele k vlastnímu zavinění, pak není ke vzniku odpovědnosti za škodu vůbec třeba, aby fyzická osoba byla současně způsobilá k zavinění. V takovém případě může za způsobenou škodu odpovídat i nezletilá fyzická osoba, právě tak jako fyzická osoba postižená duševní poruchou.⁹²

Deliktní způsobilost právnické osoby vzniká stejně jako její způsobilost k právním úkonům – již dnem vzniku právnické osoby.⁹³ OZ počítá také se zaviněním právnických osob. Tento závěr lze dovodit z § 420 odst. 2 OZ, podle kterého se odpovědnosti zprostí každý. Což znamená, že i právnická osoba, která prokáže, že škodu nezavinila. Z existence subjektivního předpokladu (tj. z jejich zavinění) je potřeba vycházet i u právnických osob při jejich obecné odpovědnosti za škodu podle § 420 OZ.

Odpovědnost státu i územního samosprávného celku v samostatné působnosti za škodu, která byla způsobena v občanskoprávních vztazích, se posuzuje stejně jako odpovědnost každé jiné právnické osoby.⁹⁴

Škoda může být také způsobena zaviněním poškozeného, a to buď zcela, nebo zčásti. Pokud byla škoda způsobena zaviněním poškozeného jen částečně, pak si nese škodu podle míry svého zavinění sám tento poškozený. Avšak byla-li škoda způsobena výlučně zaviněním poškozeného, nese si ji celou sám. Ustanovení § 441 OZ nevyklučuje možnost spoluzavinění poškozeného v poměru k úmyslnému zavinění škůdce. Jestliže škůdce škodu způsobí úmyslně a poškozený ji spoluzaviní z nedbalosti, bude zpravidla nedbalost poškozeného v poměru k úmyslnému zavinění škůdce tak nepatrná, že k ní nebude možné přihlídnout. Spoluzavinění, resp. zavinění poškozeného se nepředpokládá a je nutné ho vždy prokazovat.⁹⁵

⁹² KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J., DVORÁK, J. a kol. Občanské právo hmotné 2. Díl třetí. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Aspi, 2006, s. 464, 465

⁹³ KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J., DVORÁK, J. a kol. Občanské právo hmotné 2. Díl třetí. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Aspi, 2006, s. 467

⁹⁴ KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J., DVORÁK, J. a kol. Občanské právo hmotné 2. Díl třetí. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Aspi, 2006, s. 467

⁹⁵ KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J., DVORÁK, J. a kol. Občanské právo hmotné 2. Díl třetí. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Aspi, 2006, s. 469 - 471

5.5. Způsob a rozsah náhrady škody

Způsob a rozsah náhrady škody upravuje ustanovení § 442 OZ. Toto ustanovení upravuje škody na věcech. Pro potřeby této práce je možné pominout škodu na zdraví a zaměřit se jen na škodu způsobenou na věcech. Rozsahem náhrady škody je třeba rozumět, jakou výši náhrady je povinen škůdce poškozenému nahradit. Zde jde o kvantitativní vymezení. Povinností poškozeného je, že tento rozsah musí vždy specifikovat. Způsobem náhrady škody se zase rozumí, jakým způsobem se má náhrada škody realizovat.⁹⁶

Co se týká samotné náhrady škody, § 442 odst. 1 OZ stanoví, že se hradí skutečná škoda a ušlý zisk. Skutečná škoda představuje bezprostřední zmenšení majetku poškozeného a někdy rovněž prostředky, které je potřeba vynaložit na uvedení poškozené věci do původního stavu. Ušlý zisk je újmou spočívající v tom, že nedojde v důsledku škodné události ke zvětšení majetku poškozeného, ke kterému by vzhledem k okolnostem a s ohledem na pravidelný běh věcí došlo.⁹⁷

Škoda se hradí často v penězích, ale v případě, že o to poškozený požádá a je to možné a účelné, lze škodu hradit uvedením do původního stavu.⁹⁸ Je zřejmé, že uvedení do původního stavu na zemědělských plodinách nepřichází v úvahu. Ale při pouhém rozrytí neosetého pozemku zvěří by však uvedení do původního stavu bylo možné.

Obecně platí, že vznik škody i její rozsah musí být prokázán poškozeným. Právně důležitý je okamžik, kdy škoda vznikla a také okamžik, kdy se poškozený o škodu dozvěděl, jelikož s těmito okamžiky je spojován počátek běhu promlčecích lhůt a také se od nich odvíjí doba, kdy je možné uplatnit nárok na náhradu škody u soudu.⁹⁹

Vyčíslení škody je povinností poškozeného. Při posuzování o oprávněnosti nároku přihlédně soud také k okolnostem případu,

⁹⁶ PLECITÝ, V., VRABEC, J., SALAČ, J. Základy občanského práva. 4. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 239

⁹⁷ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol.. Občanský zákoník I.: komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1281, 1282

⁹⁸ Ustanovení § 442 odst. 2 OZ

⁹⁹ Musilová, H. Jak to vypadá se škodami působenými zvěří v realitě [online]. 2012 – [cit. 2013-05-24]. Dostupný z WWW: <http://www.myslivo.cz/Casopis-Myslivo/Myslivo/2012/Prosinec---2012/Jak-to-vypada-se-skodami-pusobenymi-zveri-v-realit.aspx>

a buďto přizná jakožto náhradu celou částku, nebo uplatní své tzv. *moderační právo*¹⁰⁰ a výši náhrady škody přiměřeně sníží.¹⁰¹

Při určování výše náhrady škody se podle § 443 OZ vychází z ceny věci v době, kdy škoda vznikla. Možné je také použít cenu obvyklou, což je cena, která v daném místě a čase odpovídá nákladům na znovupořízení věci.¹⁰²

Několik výše zmíněných poznámek ke škodám a jejich náhradě představuje nejjobecnější a páteřní úpravu pro problematiku škod způsobených zvěří a na zvěři. Škody a odpovědnost za ně v rámci zákona o myslivosti však vykazují specifika, která budou popsána v následujících kapitolách.

¹⁰⁰ Ustanovení § 450 OZ

¹⁰¹ Musilová, H. Jak to vypadá se škodami působenými zvěří v realitě [online]. 2012 – [cit. 2013-05-24]. Dostupný z WWW: <http://www.myslivost.cz/Casopis-Myslivost/Myslivost/2012/Prosinec---2012/Jak-to-vypada-se-skodami-pusobenymi-zveri-v-realit.aspx>

¹⁰² ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník I.: komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1289

6. Odpovědnost za škodu způsobená zvěří a na zvěři

6.1. Škody způsobené zvěří

Úvodem problematiky škod působených zvěří na honebních pozemcích nebo zemědělských porostech, polních plodinách a lesních porostech v oblasti uplatňování a oceňování výše náhrady škody ve smyslu zákona o myslivosti je nutné poznamenat, že poslední léta si vyžádala mnohá řešení a problémů s tím spojených.

V poslední době, změnou systému zemědělského hospodaření a díky narůstajícímu počtu spárkaté zvěře¹⁰³, je stále častější realitou vymáhání náhrad škod způsobených zvěří na zemědělských kulturách nebo lesních porostech. Vzhledem k rostoucím početním stavům a plošnému rozšíření některých druhů spárkaté zvěře v ČR, má největší zásluhu na způsobených škodách zvěř jelení a černá. Škody způsobené zvěří za poslední léta dosahují takové míry, že v mnoha honitbách výše jejich náhrad převyšuje hodnotu vlastního nájemného. Zákon o myslivosti ukládá všem držitelům honiteb hmotnou odpovědnost za škody způsobené zvěří. Držitelé honiteb jsou následně nuceni tyto škody snižovat a omezovat, eventuálně po dohodě s majitelem pozemků či porostů jim předcházet, aby zabránili způsobení škod a jejich následnému hrazení.

Odpovědnost za škody, kterou způsobila zvěř na lesních a polních kulturách, je založena na objektivním principu, tedy za výsledek, bez ohledu na zavinění.¹⁰⁴ Odpovědnost uživatele honitby za škody zvěří není tedy klasickou subjektivní odpovědností, kde je potřeba existence zavinění.

Zákon o myslivosti jednoznačně stanoví na jedné straně povinnost uživateli honitby hradit škody způsobené zvěří. Na druhé straně stanoví majitelům nebo uživatelům honebních pozemků činit přiměřená opatření k zabránění škod. Uživatel honitby se nemůže zprostit povinnosti hradit škody způsobené zvěří např. tvrzením, že „škody vznikly zvěří, kterou nemá normovanou, jelikož přišla z jiné honitby“¹⁰⁵. Na druhé straně, jestliže majitel

¹⁰³ Např. jelen lesní, daněk evropský, sika japonský, srnec obecný atd.

¹⁰⁴ PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 341

¹⁰⁵ Novák, R. Škody zvěří - komentář k článkům Ing. Romana Jelínka [online]. 2007 - [cit. 2013-05-26]. Dostupný z WWW: <http://www.myslivost.cz/Casopis->

honebních pozemků neučinil přiměřená opatření k zabránění škod způsobených zvěří, nemůže požadovat náhradu škod v plné výši. Zákon o myslivosti zcela zřetelně stanovuje vlastníkům, popřípadě nájemcům honebních pozemků učinit přiměřená opatření, aby zabránili škodám způsobených zvěří. Tudíž ani při případném projednávání náhrady škody způsobené zvěří u soudu by tedy soud neměl posuzovat příčinu vzniku škod, ale jen plnění zákonných povinností oběma stranami případného sporu.

Současně také platí, že při řešení jakýchkoli právních sporů týkajících se problematiky škod způsobených zvěří, pokud nelze použít úpravu *lex specialis*, je žádoucí použít ustanovení tzv. obecného právního předpisu. To znamená, že v případě škod způsobených zvěří to je občanský zákoník.¹⁰⁶

6.1.1. Předcházení škodám působených zvěří

6.1.1.1. Práva a povinnosti vlastníků pozemků

Ustanovení § 53 zákona o myslivosti pojednává o opatřeních, které mají zabránit zvěři k páčání škod na zemědělských plodinách, ovocných sadech, vinohradech i lesních porostech. Zákon výslovně zakládá prevenční povinnost vlastníka, popřípadě nájemce honebního pozemku. Tyto osoby musí činit přiměřená opatření k zabránění škod působených zvěří. V rámci těchto opatření nesmí však docházet ke zraňování zvěře. Shodná opatření může učinit se souhlasem vlastníka honebního pozemku uživatel honitby. Pokud nebude dodržena tato prevenční povinnost, pak dochází ke spoluzavinění poškozeného za vznik škody způsobené zvěří.¹⁰⁷ Zákon bohužel podrobně nespecifikuje, která opatření považovat za přiměřená.

Za přiměřená opatření budou obecně pokládána opatření takového druhu, která při splnění účelu (tím se rozumí zabránění vzniku škod působených zvěří)

Myslivost/Myslivost/2007/Brezen---2007/Skody-zveri---komentar-k-clankum-Ing--Romana-Jelin.aspx

¹⁰⁶ Novák, R. Škody zvěří - komentář k článkům Ing. Romana Jelínka [online]. 2007 - [cit. 2013-05-26]. Dostupný z WWW: <http://www.myslivost.cz/Casopis-Myslivost/Myslivost/2007/Brezen---2007/Skody-zveri---komentar-k-clankum-Ing--Romana-Jelin.aspx>

¹⁰⁷ Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 14. 12. 2005, sp. zn. 5 Co 2265/2005

budou ekonomicky únosná a technicky přiměřená (viz také § 39 zákona o myslivosti).¹⁰⁸

Pojem technicky přiměřená opatření ve skutečnosti znamená relativně snadno proveditelná. Druhý pojem ekonomicky únosná opatření znamená, že vynaložené materiálové a finanční náklady na jejich provedení nebudou toho, kdo je činí, nadměrně zatěžovat. Nebudou tedy zásadně vyšší než škoda, jejímuž vzniku mají bránit.¹⁰⁹

Další podmínka, že zvěř nesmí být zraňována, vylučuje použití takových opatření, která by nejspíše zamezila vzniku škod působených zvěří, avšak za cenu zranění zvěře.¹¹⁰

Mezi přiměřená opatření k zabránění škod zvěří na zemědělských plodinách, sadech a vinohradech se obecně řadí budování lehkých a nenáročných oplocenek, a to především jedná-li se o menší plochy. V určitých případech lze použít i elektrické ohradníky. Dalšími opatřeními mohou být různá plašící zařízení a zradidla. Mezi velmi účinná opatření se řadí též hlídání pozemků proti vstupu zvěře do chráněných lokalit aj.¹¹¹

V ustanovení § 39 zákona o myslivosti je stanovena další možnost, jak může vlastník pozemku nepřímo snížit škody způsobované zvěří. Podle tohoto ustanovení se může vlastník (nájemce) pozemku obrátit na příslušný obecní úřad s rozšířenou působností. Ten může povolit, aby byl počet určité zvěře snížen, případně může být počet zvěře snížen až na minimální stav, nebo může být chov určité zvěře úplně zrušen. Rozhoduje se tak ve správním řízení, a to většinou v případě, pokud technicky přiměřenými a ekonomicky únosnými způsoby nelze snížit škody zvěří (jedná se právě o výše jmenované zradidla, plašící zařízení, chemické přípravky atd).

V případě lesních porostů stanovuje § 32 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon (dále jen „lesního zákona“), že bránit vzniku poškozování lesních porostů je povinností nejen uživatelů honiteb, ale i vlastníků lesů a orgánů státní správy lesů. V této souvislosti je nutné uvést, že když vlastník lesa neplní

¹⁰⁸ ŘEHÁK, L., STANĚK, J., KRÍŽ, P. Zákon o myslivosti s komentářem. Praha: Venator, 2002, s. 275

¹⁰⁹ CHARVÁT, A., MIKULKA, J. Uplatňování náhrad škod: Metodická příručka. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012, s. 74

¹¹⁰ ŘEHÁK, L., STANĚK, J., KRÍŽ, P. Zákon o myslivosti s komentářem. Praha: Venator, 2002, s. 275

¹¹¹ CHARVÁT, A., MIKULKA, J. Uplatňování náhrad škod: Metodická příručka. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012, s. 74

svou zákonnou povinnost, může mu orgán státní správy lesů uložit opatření dle ustanovení § 51 odst. 1 lesního zákona k odstranění zjištěných nedostatků, které spočívají v neplnění povinnosti. Pokud vlastník lesa nesplní povinnost k ochraně lesních porostů před škodami zvěří, pak by nesl odpovědnost (respektive spoluodpovědnost) za vzniklou škodu.¹¹²

Následně vyhláška č. 101/1996 Sb. stanovuje podrobnosti o opatřeních k ochraně lesa. Přiměřená opatření k ochraně lesa před škodami zvěří nalezneme v § 5 této vyhlášky. Vlastník lesa provádí k omezení škod působených zvěří následující preventivní opatření. Zejména sleduje a eviduje škody způsobené zvěří na lesních porostech, sleduje početní stavy zvěře, využívá pomocných dřevin ke zvýšení úživnosti honitby. Dále ochraňuje ohrožené lesní porosty proti okusu, loupání a zimnímu ohryzu kůry v rozsahu nejméně 1% výměry lesa vlastníka v honitbě. V případě potřeby může též vlastník lesa navrhnout orgánu státní správy lesů snížení stavu zvěře nebo zrušení chovu druhu zvěře, který působí neúměrně vysoké škody.¹¹³

Lesní porosty je možné před škodami působenými zvěří chránit vzhledem k věku lesního porostu tedy buď oplocením, nebo lesními nátěry, mechanickými zábranami apod. V případě oplocení je v § 32 odst. 7 lesního zákona stanoven zákaz oplocovat les za účelem omezení obecného užívání. Tento zákaz se nevztahuje na oplocení zřízeného k ochraně lesních porostů před zvěří.¹¹⁴

6.1.1.2. Povinnosti uživatelů honiteb

Určitá tíha povinností je také na straně uživatelů honiteb. Uživatelé honiteb mají povinnost udržovat stav zvěř v rozmezí mezi minimálním a normovaným stavem zvěře.¹¹⁵ Dále zákon vyjmenovává další povinnosti v § 11 lesního zákona, kde se v odst. 1 uvádí, že „v zájmu ochrany zvěře jsou uživatelé polních honiteb povinni pečovat o zakládání remízků a jiných vhodných úkrytů pro zvěř uživatelé lesních honiteb o zakládání lesních políček pro zvěř na pozemcích, na kterých jim to vlastník, popřípadě uživatel

¹¹² DROBNÍK, J., DVOŘÁK, P. Lesní zákon: Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2010, s. 114, 115

¹¹³ DROBNÍK, J., DVOŘÁK, P. Lesní zákon: Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2010, s. 118

¹¹⁴ Rozsudek NSS ze dne 3. 11. 2011, sp. zn. 9 As 49/2011 - 59

¹¹⁵ Rozsudek NSS ze dne 10. 4. 2009, sp. zn. 2 As 95/2008 - 51

honebních pozemků na jejich žádost písemně povolí“. Uživatel honitby by měl zajistit zvěři přirozené prostředí, kde bude mít dostatek možností pro rozmnožování, pastvu a odpočinek. Dle jeho odst. 4 „*uživatel honitby je povinen provozovat krmelce, zásypy, slaniska a napajedla a v době nouze zvěř řádně přikrmovat. Počty a objemy těchto zařízení se uvádějí v plánu mysliveckého hospodaření a v ročním statistickém výkazu o honitbě“* a v odst. 5 „*zjistí-li orgán státní správy myslivosti, že zvěř trpí hladem, a nezjedná-li uživatel honitby po výzvě orgánu státní správy myslivosti okamžitou nápravu, rozhodne tento orgán o krmení zvěře na náklad uživatele. Odvolání podané proti tomuto rozhodnutí nemá odkladný účinek“.* Smyslem tohoto ustanovení je, aby se zvěř zdržovala co nejdál od ohrožených kultur. K přikrmování by proto mělo docházet pravidelně a v místech, kde by se nemělo lovit. Jedná se spíše o preventivní opatření, primárně povinnosti uživatele honitby vymezené zákonem vedou spíše k ochraně zvěře, než k opatřením zabráňujícím páchání škod. Pokud vlastník pozemku a nájemce honitby ve smlouvě o nájmu honitby nesjednali, kdo a na čí náklady provede přiměřená opatření k zabránění vzniku škod zvěří, je povinen k náhradě škody nájemce honitby.¹¹⁶ Dovolím si říci, že většina nákladů vynaložená na ochranu zemědělských plodin a lesních porostů je na vlastních pozemků a určitě by stálo za úvahu, jestli by se na prevenci neměli více podílet i uživatelé honiteb.

6.1.2. Subjekty odpovědné za škodu způsobenou zvěří

Nyní je důležité položit si otázku, kdo je odpovědným subjektem v případě škod způsobených zvěří na honebních pozemcích, polních plodinách, vinné révě a lesních porostech. Povinný subjekt je zákonem předpokládán ve dvou podobách. Prvním je uživatel „běžné“ honitby. Druhým je pak uživatel honitby, která je oborou.¹¹⁷

Důležité je rozlišovat držitele honitby a jejího uživatele. Za držitele je pokládána osoba, která byla rozhodnutím orgánu státní správy myslivosti honitba uznána. Uživatelem honitby je pak buď přímo držitel honitby,

¹¹⁶ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 13. 3. 2003, sp. zn. 20 Co 475/2002

¹¹⁷ PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 339

jestliže honitbu využívá sám, nebo osoba, které držitel honitby honitbu pronajal. Vlastník honebního pozemku bez dalšího není povinen k náhradě škody podle zákona o myslivosti. Nájemcem může být pouze česká fyzická osoba mající platný lovecký lístek, nebo myslivecké sdružení, vzniklé za účelem nájmu honitby, jehož minimálně tři členové splňují podmínku českého občanství a platného loveckého lístku. Nájemcem může být i česká právnická osoba hospodařící na pozemcích v těchto honitbách lesnický či zemědělsky nebo minimálně jeden jeho člen nebo odpovědný zástupce, který splňuje podmínku českého občanství a platného loveckého lístku. Nájemce, který uzavřel s držitelem honitby smlouvu za podmínek § 33 zákona o myslivosti, se stává uživatelem honitby a osobou povinnou podle § 52 zákona o myslivosti. Z výše zmíněného určení uživatele honitby vyplývá, že jím mohou být jak fyzické osoby, tak i různé právnické osoby (myslivecké sdružení, jiná právnická osoba jako pronajímatel, honební společenstvo).¹¹⁸

6.1.2.1. Uživatel „běžné“ honitby

Uživatel „běžné“ honitby tedy odpovídá dle § 52 odst. 1 písm. b) zákona o myslivosti jen za škodu, kterou v honitbě způsobila zvěř na honebních pozemcích nebo polních plodinách dosud nesklizených, vinné révě ošetřené proti škodám působeným zvěří, ovocných kulturách nebo lesních porostech. Škodou na honebních pozemcích se v našich podmínkách rozumí snad jen rozrytí honebního pozemku (např. louky, pastviny) černou zvěří, což jsou v některých oblastech dost významné škody. Je třeba zdůraznit, že v případě škod především na ovocných kulturách a vinné révě musíme brát v úvahu, že se toto ustanovení vztahuje pouze na honební pozemky. Podle § 52 odst. 3 není povinen uživatel honitby hradit též škody způsobené zvěří, která uprchla do honitby z obory. Za tyto škody je odpovědný uživatel obory.¹¹⁹ Pokud vykonává právo myslivosti v honitbě myslivecké sdružení, ručí jeho členové podle § 52 odst. 2 zákona o myslivosti za závazek k náhradě škody společně a nerozdílně.

¹¹⁸ PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 335, 336

¹¹⁹ PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 340

6.1.2.2. Uživatel obory

V případě uživatele obory bude povinnost k náhradě v základu podobná. Ze znění zákona není zcela jasné, jestli ustanovení § 52 odst. 1 platí i pro uživatele obory. V zákoně se pouze stručně uvádí, že škody způsobené zvěří, která uprchla z obory, je povinen hradit uživatel obory. I když je v zákoně jako povinný subjekt označen uživatel obory, je současně i uživatelem honitby v obecném slova smyslu. Z toho vyplývá, že rozsah předmětů podléhajících náhradě dle zákona o myslivosti bude shodný. Uživatel obory je tedy odpovědný za škody na honebních pozemcích a na polních plodinách dosud nesklizených, vinné révě ošetřené proti škodám zvěří nebo ovocných kulturách, a to i vně obory, pokud takovou škodu způsobila zvěř z ní uprchlá. Samozřejmě i zde dle § 54 odst. 1 je vyloučen z povinnosti k náhradě škody na nehonebních pozemcích. Uživatel obory je však odpovědný za škody na honebních pozemcích v rámci vlastní uznané honitby v oboře, ale stejně tak na ostatních honebních pozemcích. Ustanovení § 54 se vyjadřuje ke zvěři obecně. Nerozlišuje mezi tím, zda se jedná o zvěř uprchlou nebo nikoli. Podobně tak nerozlišuje mezi honebními pozemky podle uživatelů, ale jen podle jejich obecné charakteristiky. Ať již způsobí škodu jakákoli zvěř na honebním pozemku, bez zřetele na jejího konkrétního uživatele, půjde tedy o škodu podléhající tomuto zákonu. Pokud škodu způsobila zvěř uprchlá z obory, nastupuje pouze místo uživatele této konkrétní honitby uživatel obory.¹²⁰

Podle § 52 odst. 3 je uživatel obory zproštěn odpovědnosti, jen pokud prokáže, že uniknutí zvěře z obory bylo umožněno poškozením ohrazení obory neodvratitelnou událostí nebo osobou, za niž neodpovídá. Otázkou zůstává, co si představit pod pojmem „*neodvratitelná událost*“. Soudy vykládají tento pojem tak, že se jedná o takovou událost, která nastane nezávisle na vůli uživatele obory. Konkrétně se může jednat o povodeň, vichřici, sesuv půdy apod.¹²¹ Za osobu, za kterou uživatel obory neodpovídá, pokládají soudy osobu

¹²⁰ PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 340

¹²¹ Např. Rozsudek NS ze dne 22. 12. 2010, sp. zn. 25 Cdo 3268/2008

odlišnou od pracovníka nebo člena organizace užívající oboru.¹²² Jak už bylo zmíněno v předchozí kapitole, pokud vykonává právo myslivosti v oboře myslivecké sdružení, ručí jeho členové za závazek k náhradě škody společně a nerozdílně.

6.1.2.3. *Shrnutí*

Uvedený výklad koresponduje i s vymezením vlastnického práva ke zvěři. Vlastnické právo ke zvěři vzniká až předepsaným způsobem přisvojení. Je potřeba připomenout, že uživatel honitby tu odpovídá za škody způsobené volně žijícími živočichy. A ti nejsou v okamžiku vzniku škody v jeho vlastnictví. Z toho vyplývá, že zvěř se může volně přesouvat z honitby do honitby, což činí. Odpovídá za ni ten uživatel honitby, na jehož honitbě se nachází. Právě on je v daném okamžiku za splnění dalších podmínek oprávněn k jejímu přisvojení. V případě obory je situace podobná. Obora je druh honitby s podmínkami pro intenzivní chov zvěře s obvodem trvale a dokonale ohrazeným tak, že chovaná zvěř z obory nemůže volně vybíhat. O této zvěři platí totéž jako o zvěři v „běžné“ honitbě i přes její omezenou možnost pohybu.¹²³

6.1.3. Nehrazené škody způsobené zvěří

Případy škod, které způsobila zvěř, jsou z hlediska předmětu poškození vymezeny jak pozitivně, tak negativně. Následující kapitoly budou věnovány škodám, které nejsou hrazeny.

6.1.3.1. *Nehrazené škody způsobené zvěří na zemědělských pozemcích, polních plodinách a zemědělských porostech*

Ani jeden z uživatelů nemusí podle § 54 odst. 1 zákona o myslivosti hradit škody způsobené na pozemcích nehonebních, dále vinné révě, která nebyla ošetřena proti škodám způsobených zvěří. Neošetřená vinná réva znamená, že nebylo provedeno přihrnutí hlíny a nebyla ošetřena ochranným

¹²² Např. Usnesení NS ČSR ze dne 4. 8. 1986, sp. zn. Cpj 44/85

¹²³ PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 340, 341

nátěrem.¹²⁴ Ale z ustanovení § 52 odst. 1 písm. a) zákona o myslivosti vyplývá, že škody způsobené zvěří na vinné révě se hradí. Hradily by se tedy pouze škody na vinné révě, která byla ošetřena. Lze konstatovat, že ustanovení § 52 odst. 1 písm. a) a § 54 odst. 1 zákona o myslivosti jsou ve vzájemném rozporu.

Dle ustanovení § 54 odst. 1 zákona o myslivosti se nehradí škody na neoplocených květinových školkách nebo zahradách ovocných a zelinářských. V mnoha případech jde o pozemky honební, i když nebyly příslušnými orgány státní správy myslivosti za honební prohlášeny.¹²⁵ Dále se nehradí škody na stromořadích a stromech jednotlivě rostoucích, pokud by se nacházely na honebních pozemcích a netvořily lesní porost.¹²⁶ Pokud jde o stromy vysázené při silnici, tak ty se nacházejí na nehonebních pozemcích.¹²⁷

Z ustanovení § 52 odst. 1 písm. b) zákona o myslivosti, které zní: „uživatel honitby je povinen hradit škodu, kterou v honitbě na honebních pozemcích nebo polních plodinách dosud nesklizených...“¹²⁸ by se dalo odvodit, že se nehradí škody na již sklizených polních plodinách. Nutné je posoudit, kdy došlo ke skončení sklizně. Sklizní není například vyorávka brambor, ale teprve jejich sběr a současně odvoz. Avšak neměly by být již hrazeny škody na plodinách vzniklé po jejich předchozí vadné sklizni (sklizňové ztráty). Ustanovení § 54 odst. 1 nám dává odpověď. Zemědělské plodiny, které byly uskladněné na honebních pozemcích, se nehradí, nebyla-li učiněna opatření směřující k ochraně proti škodám působeným zvěří. Opět se zde setkáváme se zdánlivým paradoxem jako u vinné révy. Není možné „*a contrario*“ vyvodit, že na plodinách uskladněných na honebním pozemku a neochráněných požadovaným způsobem by se škody hradily. Škody na polních plodinách uskladněných na honebních pozemcích se zkrátka nehradí, ač jsou nebo nejsou chráněny. Je tudíž důležité rozlišovat jen, jestli je polní plodina dosud nesklizena nebo již uskladněna.¹²⁹

¹²⁴ ČECHURA, V. a kol. Zákon o myslivosti s komentářem. Praha: ORAC, s. r. o., 2000, s. 159

¹²⁵ CHARVÁT, A., MIKULKA, J. Uplatňování náhrad škod: Metodická příručka. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012, s. 20

¹²⁶ ČECHURA, V. a kol. Zákon o myslivosti s komentářem. Praha: ORAC, s. r. o., 2000, s. 159

¹²⁷ CHARVÁT, A., MIKULKA, J. Uplatňování náhrad škod: Metodická příručka. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012, s. 20

¹²⁸ Ustanovení § 52 odst. 1 písm. a) zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti

¹²⁹ ČECHURA, V. a kol. Zákon o myslivosti s komentářem. Praha: ORAC, s. r. o., 2000, s. 159

Nehradí se taktéž škody způsobené zvěří na zemědělských plodinách nesklizených v agrotechnických lhůtách. Agrotechnickou lhůtou se rozumí doba, ve které se určitá plodina v běžných klimatických podmínkách v dané lokalitě sklízí. Jestliže v konkrétním případě dojde ke sporu mezi vlastníkem (nájemcem) honebního pozemku a uživatelem honitby o tom, zda byla či nebyla určitá plodina sklizena v agrotechnické lhůtě, rozhoduje tento spor dle ustanovení § 55 odst. 3 zákona o myslivosti pouze soud v rámci řízení o náhradě škody způsobené zvěří.¹³⁰

Dále se též nehradí škody na pozemcích s vysokocennými plodinami. Zákon o myslivosti nestanovuje, které plodiny se považují za vysokocenné. Dojde-li k pochybnostem, zda konkrétní plodina je či není vysokocenná, svěřuje pravomoc orgán státní správy myslivosti rozhodnout. Půjde o rozhodnutí ve správním řízení, které je zahájeno buď na návrh vlastníka (nájemce) honebního pozemku, na kterém plodina roste, nebo na návrh uživatele honitby, ve které se takový pozemek nachází. Toto řízení však nemůže být zahájeno z vlastního podnětu orgánu státní správy myslivosti.¹³¹

6.1.3.2. Nehrazené škody způsobené zvěří na lesních porostech

Ve druhém odstavci § 54 zákona o myslivosti je stanoveno, ve kterých případech nebo za jakých podmínek se nehradí škody způsobené zvěří na lesních porostech. Toto ustanovení zákona je velice rozporuplné nejen pro svou povrchní formulaci, ale především proto, že znevýhodňuje postavení vlastníků lesa a zmenšuje motivaci uživatelů honiteb, pokud se jedná o navrhování a udržování přiměřených minimálních a normovaných stavů zvěře v honitbě.¹³²

Toto ustanovení vylučuje náhradu škody na lesních porostech chráněných proti škodám působeným zvěří oplocením. Oplocením se zpravidla chrání čerstvé výsadby nebo mladé kultury. Ty jsou oplocením chráněny až do doby zajištění lesního porostu. Podmínky oplocení lesa jsou upraveny v § 32 odst. 7, § 20 odst. 1 písm. b) a § 20 odst. 4 lesního zákona. Ustanovení

¹³⁰ ŘEHÁK, L., STANĚK, J., KŘÍŽ, P. Zákon o myslivosti s komentářem. Praha: Venator, 2002, s. 276

¹³¹ ŘEHÁK, L., STANĚK, J., KŘÍŽ, P. Zákon o myslivosti s komentářem. Praha: Venator, 2002, s. 276

¹³² ČECHURA, V. a kol. Zákon o myslivosti s komentářem. Praha: ORAC, s. r. o., 2000, s. 159

§ 20 odst. 1 písm. b) zakazuje stavět oplocení v lesích, avšak podle § 20 odst. 4 může vlastník lesa z tohoto zákazu dovolit výjimku. Avšak současně je podle § 32 odst. 7 oplocování lesa zcela zakázáno, důvodem je, aby oplocování nebylo zneužito jako prostředek k zamezení výkonu práva užívání lesů veřejností. Z tohoto zákazu jsou čtyři taxativně stanovené výjimky. Jedná se o oplocení k ochraně lesního porostu před zvěří¹³³, oplocení obor, oplocení farmových chovů zvěře a lesních školek. Uvedená ustanovení musí být uplatňována ve vzájemné souvislosti, aby si neodporovala. Udělí-li tedy vlastník lesa výjimku k oplocení lesa dle ustanovení § 20 odst. 4 lesního zákona, bude se jednat o výjimku pro čtyři taxativně uvedené případy v § 32 odst. 7 lesního zákona. Za jiných podmínek oplocit les nelze.¹³⁴ Záleží na vlastníkovi lesa, aby oplocení jako ochranu proti škodám působených zvěří nejen vybudoval, ale měl by ho i udržovat v takovém stavu, aby plnilo svůj účel. Tato ochrana je však značně náročná a nákladná.¹³⁵

Dále nejsou hrazeny škody, které způsobila zvěř na jedincích poškozených jen na postranních výhonech. Takovými „jedinci“ se rozumějí jednotlivé stromky lesních dřevin v kulturách (lesní porost vytvořený umělou obnovou) nebo nárostech (lesní porost, který vznikl přirozenou obnovou), eventuálně i v mlazinách, pokud na nich zvěř pouze „okouše“ postranní výhony a ponechá nepoškozený terminální výhon.¹³⁶ Terminální výhon je definován jako vedoucí, vrcholový výhon stonku (kmene), který zajišťuje jeho další růst do výšky. Na jeho vrcholku je umístěn terminální pupen, který bývá silnější a lépe zásobený živinami než pupeny postranní.¹³⁷

A nakonec nejsou též hrazeny škody způsobené zvěří v lesních kulturách, ve kterých došlo okusem, vytloukáním nebo vyrýváním stromků ke každoročnímu poškození méně než 1% jedinců, a to po celou dobu do zajištění lesního porostu. Podmínkou je, že poškození jedinci musí být rovnoměrně rozmístěni po ploše. Neexistuje přesný časový mezník (např. stáří lesního porostu) pro stav, kdy je lesní porost zajištěn.

¹³³ Rozsudek NSS ze dne 3. 11. 2011, sp. zn. 9 As 49/2011 - 59

¹³⁴ DROBNÍK, J., DVOŘÁK, P. Lesní zákon: Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2010, s. 115

¹³⁵ ŘEHÁK, L., STANĚK, J., KRÍŽ, P. Zákon o myslivosti s komentářem. Praha: Venator, 2002, s. 277

¹³⁶ ŘEHÁK, L., STANĚK, J., KRÍŽ, P. Zákon o myslivosti s komentářem. Praha: Venator, 2002, s. 277

¹³⁷ Dendrologický slovník. [online]. [cit. 2013-07-30]. Dostupné z WWW: <http://www.sharkan.net/1554-dendrologicky-slovnicek-terminalni-vyhon>

Avšak ustanovení § 16 odst. 7 vyhlášky MZe č. 82/1996 Sb., o genetické klasifikaci, obnově lesa, zalesňování a evidenci při nakládání se semeny a sazenicemi lesních dřevin přináší odpověď, jelikož stanoví kritéria pro posouzení toho, zda je nebo není lesní porost zajištěn.¹³⁸

6.1.4. Uplatnění nároku na náhradu škody

Uplatnění nároku na náhradu škody a postup jejího přiznání jsou v mysliveckých předpisech dlouhá léta předmětem zvláštní úpravy. Vydáním zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, došlo v této části patrně k největší změně v úpravě náhrady škody oproti původní úpravě.

6.1.4.1. Uplatnění nároku na náhradu škody dle § 55 zákona č. 449/2001, o myslivosti

Ustanovení § 55 zákona č. 449/2001, o myslivosti, upravuje způsob a lhůty pro uplatnění nároku na náhradu škody způsobené zvěří. Všechny lhůty uvedené v tomto ustanovení jsou prekluzivní.¹³⁹ To znamená, že jejich nedodržením nárok na náhradu škody zaniká.¹⁴⁰

Odstavec č. 1 stanovuje, že nárok na náhradu škody způsobené zvěří musí poškozený, což je vlastník nebo uživatel honebních pozemků, u uživatele honitby uplatnit. Ustanovení § 55 odst. 1 písm. a) a b) zákona o myslivosti upravují způsob a lhůty pro uplatnění nároku na náhradu škody způsobené zvěří.¹⁴¹

U škod na zemědělských pozemcích, polních plodinách a zemědělských porostech je často komplikované zjistit den, kdy škoda vznikla. Časté spory, které vznikají, se týkají právě časového vymezení vzniku škody. Zbytečným sporům lze předejít, pokud je potencionálnímu poškozenému doporučeno, aby v místech, kde podle zkušenosti dochází ke škodám působeným zvěří, zemědělské pozemky a plodiny na nich často kontroloval. Zjistí-li škodu způsobenou zvěří, měl by nárok na náhradu škodu uplatnit u uživatele honitby co nejdříve po jejím zjištění. Zákon o myslivosti stanovuje, že tak musí učinit

¹³⁸ ČECHURA, V. a kol. Zákon o myslivosti s komentářem. Praha: ORAC, s. r. o., 2000, s. 158, 159

¹³⁹ Rozsudek NS ČR ze dne 21. 8. 2012, sp. zn. 25 Cdo 4682/2010

¹⁴⁰ Rozsudek Krajského soudu v Hradci králové ze dne 11. 10. 2010, sp. zn. 17 Co 170/2010

¹⁴¹ CHARVÁT, A., MIKULKA, J. Uplatňování náhrad škod: Metodická příručka. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012, s. 21

do 20 dnů ode dne vzniku škody.¹⁴² Tuto lhůtu je nutné dodržet i v případě, že výši škody půjde vyčíslit až dodatečně.¹⁴³

U škod na lesních pozemcích a lesních porostech se nárok na náhradu škodu uplatňuje obvykle jedenkrát za rok. Tento nárok musí poškozený uplatnit u uživatele honitby každý rok nejpozději do 20. července, a to jde-li o škody, které byly zvěří způsobeny v době od 1. července předcházejícího roku do 30. června, ve kterém bude nárok na náhradu škody uplatněn.

Zde dochází podle skupiny poslanců a senátorů Parlamentu ČR, kteří se obrátili koncem roku 2003 na Ústavní soud s návrhem na zrušení některých paragrafů zákona o myslivosti, k nerovnému zacházení. Argumentovali tím, že výše zmíněné prekluzivní lhůty jsou nepřiměřeně krátké. Zakládají nerovnost mezi soukromoprávními subjekty, jelikož na ochranu práv držitelů honiteb bylo použito mírnější měřítko, než je tomu v případě lhůt pro uplatnění nároku na náhradu škody vzniklé vlastníkům pozemků. Držitelům honitby byly totiž ponechány běžné občanskoprávní lhůty.¹⁴⁴ Ústavní soud ČR se k tomu vyjádřil tak, že v tomto případě k nerovnému zacházení nedochází. Postavení obou těchto skupin je rozdílné, jelikož uvedené skupině subjektů (coby „nevlastníkům“) nemůže vzniknout škoda na lesních pozemcích nebo polních plodinách. Jestliže např. s různými skupinami vlastníků pozemků, na nichž by byly pěstovány polní plodiny, by se zacházelo odlišně, pak by o diskriminační přístup šlo.¹⁴⁵

Odstavec č. 2 ukládá, že poškozený má zároveň s uplatněním nároku na náhradu škody doložit i vyčíslení výše škody. Neučiní-li tak, nárok na náhradu škody sice nepozbývá, ale prodlužuje takhle dobu pro vypořádání jeho nároku. Jelikož lhůta, kterou má uživatel honitby k tomu, aby škodu nahradil, začíná běžet až ode dne, kdy poškozený uplatnil svůj nárok na náhradu škody a současně také vyčíslil výši škody.¹⁴⁶

Dodatečně se vyčísluje škoda na zemědělských porostech nebo polních plodinách v případech, kdy není možné výši škody zjistit již v době, kdy škoda

¹⁴² Rozsudek NS ČR ze dne 23. 4. 2009, sp. zn. 25 Cdo 719/2008

¹⁴³ ŘEHÁK, L., STANĚK, J., KRÍŽ, P. Zákon o myslivosti s komentářem. Praha: Venator, 2002, s. 278

¹⁴⁴ STEJSKAL, V. Právo myslivecké kontra právo vlastnické v nálezu Ústavního soudu ČR. České právo životního prostředí. 3/2002, s. 69

¹⁴⁵ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 13. 12. 2006, sp. zn. ÚS 49/07

¹⁴⁶ ŘEHÁK, L., STANĚK, J., KRÍŽ, P. Zákon o myslivosti s komentářem. Praha: Venator, 2002, s. 278

vznikla. Pak se škoda vyčísluje až v době sklizně. V tomto případě musí poškozený škodu vyčíslit do 15 dnů po uskutečněné sklizni. To znamená, že škoda musí být vyčíslena do 15 dnů po dokončené sklizni na pozemku, na kterém došlo ke vzniku škody zvěří.¹⁴⁷

Co se týká vyčíslení škody zvěří na honebních zemědělských pozemcích, polních plodinách a zemědělských porostech neexistuje zatím žádný obecně závazný právní předpis, podle kterého by bylo možné vyčíslit. Za tohoto stavu se škoda vyčísluje se zřetelem k obecně platné zásadě, že škodou se rozumí to, o co se majetek poškozeného v důsledku události, která vznik přivodila, zmenšil.¹⁴⁸

Avšak v souvislosti s vyčíslením škody, kterou na lesních pozemcích a porostech způsobila zvěř, existuje obecně závazný právní předpis, podle kterého je možné škodu vyčíslit. Na lesních pozemcích a porostech se výše škody vyčíslí podle vyhlášky Ministerstva zemědělství č. 55/1999 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na lesích, s omezením podle § 54 odst. 2 zákona o myslivosti, tj. nehradí se škody zvěří na lesních porostech chráněných oplocením, boční okus a poškození sazenic u méně než 1% jedinců na ploše.¹⁴⁹ Podle ustanovení § 9 odst. 4, pokud se jedná o škodu za snížení přírůstu lesního porostu v důsledku okusu zvěří, a podle ustanovení § 11 odst. 1 a 2, jedná-li se o škodu za snížení kvality lesního porostu způsobené loupáním a ohryzem.

Pokud jde o vypořádání škod způsobených zvěří, upřednostňuje zákon o myslivosti tradičně dohodu mezi poškozeným a uživatelem honitby. To má nyní význam o to větší, že zákon o myslivosti nepřevzal z předchozí právní úpravy již výše zmiňované tzv. rozhodčí komise.¹⁵⁰ Pokud se tedy poškozený a uživatel honitby nedohodnou o náhradě škod způsobených zvěří, pak se poškozený bude muset se svým nárokem obrátit na soud.

Dohodnou-li se poškozený a uživatel honitby, tak se musí zároveň domluvit nejen o výši náhrady škody, ale také o formě jejího vypořádání.

¹⁴⁷ Rozsudek NS ČR ze dne 23. 4. 2009, sp. zn. 25 Cdo 719/2008

¹⁴⁸ CHARVÁT, A., MIKULKA, J. Uplatňování náhrad škod: Metodická příručka. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012, s. 21

¹⁴⁹ Novák, R. Náhrada škody zvěří. [online]. 2003 - [cit. 2013-06-26]. Dostupný z WWW: <http://www.myslivost.cz/Casopis-Myslivost/Myslivost/2003/Kveten---2003/Nahrada-skod-zveri.aspx>

¹⁵⁰ ŘEHÁK, L., STANĚK, J., KRÍŽ, P. Zákon o myslivosti s komentářem. Praha: Venator, 2002, s. 279

To dále znamená, že náhrada škody způsobená zvěří nemusí být vypořádána jen a pouze v penězích, ale i jinou formou, např. naturálním plněním, odpracováním, zapůjčením technických prostředků, uvedením do původního stavu (při škodě na zemědělském nebo lesním pozemku) apod.¹⁵¹ O dohodě o náhradě škody způsobené zvěří bude jednáno až po tom, kdy poškozený uplatní u uživatele honitby nárok na náhradu škody.

I když zákon výslovně neukládá písemnou formu, je v zájmu poškozeného, aby svůj nárok na náhradu škody u uživatele honitby uplatnil vždy písemně. Jedině písemná forma a doklad o převzetí nebo o doručení písemné žádosti o náhradu škody (včetně vyčíslení škody) dávají možnost jednoznačně určit počátek běhu lhůt.¹⁵² Lhůty jsou významné jak pro uživatele honitby, tak především pro poškozeného. Nedodrží-li poškozený zákonem stanovené lhůty, pak nárok na náhradu škody způsobené zvěří zaniká.¹⁵³

Pokud tedy poškozený prokazatelně uplatní u uživatele honitby nárok na náhradu škody způsobené zvěří, který doloží vyčíslením způsobené škody, mělo by mezi poškozeným a uživatelem honitby dojít k jednání. Cílem tohoto jednání pak bude dosažení dohody o náhradě škody. Jednání by se mělo uskutečnit nejpozději do 60 dnů ode dne, kdy poškozený uplatnil svůj nárok na náhradu škody. Realizace takového jednání je v zájmu obou stran, jelikož v případě soudního sporu o náhradu škody soud obvykle bere ohled i na to, zda obě strany využily všech možností k mimosoudnímu vyřešení sporu.¹⁵⁴

Jestliže nedojde mezi poškozeným a uživatelem honitby k dohodě o náhradě škody (tzn. o výši náhrady škody a způsobu jejího vypořádání), pak má poškozený možnost obrátit se na soud.¹⁵⁵ V tomto případě zákon o myslivosti v § 55 odst. 3 stanoví, že poškozený může uplatnit svůj nárok na náhradu škody u soudu ve lhůtě 3 měsíců ode dne, kdy marně uplyne 60-ti denní lhůta, ve kterém měl uživatel honitby poškozenému škodu nahradit.

¹⁵¹ CHARVÁT, A., MIKULKA, J. Uplatňování náhrad škod: Metodická příručka. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012, s. 22

¹⁵² ŘEHÁK, L., STANĚK, J., KRÍŽ, P. Zákon o myslivosti s komentářem. Praha: Venator, 2002, s. 279

¹⁵³ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 11. 10. 2010, sp. zn. 17 Co 170/2010

¹⁵⁴ CHARVÁT, A., MIKULKA, J. Uplatňování náhrad škod: Metodická příručka. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012, s. 22

¹⁵⁵ ŘEHÁK, L., STANĚK, J., KRÍŽ, P. Zákon o myslivosti s komentářem. Praha: Venator, 2002, s. 279

Ustanovení § 55 odst. 4 je významné především pro poškozeného. Toto ustanovení stanovuje, že nedodržení lhůt uvedených v § 55 odst. 1 až 3 má pro poškozeného za následek ztrátu nároku na náhradu škody způsobené zvěří.¹⁵⁶ Lhůty uvedené v § 55 zákona o myslivosti se počítají dle § 122 OZ, jelikož vztah mezi poškozeným a uživatelem honitby je vztahem soukromoprávním, a protože zákon o myslivosti nestanoví jinak.¹⁵⁷ Podle ustanovení § 122 odst. 1 OZ „*lhůta určená podle dní počíná dnem, který následuje po události, jež je rozhodující pro její počátek*“. Ustanovení § 122 odst. 2 OZ stanovuje, že „*konec lhůty určené podle týdnů, měsíců nebo let připadá na den, který se pojmenováním nebo číslem shoduje se dnem, na který připadá událost, od níž lhůta počíná. Není-li takový den v posledním v měsíci, připadne konec na jeho poslední den*“. Podle ustanovení § 122 odst. 3 OZ „*připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem nejbližší následující pracovní den*“.

6.1.5. Shrnutí

Škody způsobené zvěří na honebních pozemcích, polních plodinách, zemědělských a lesních porostech jsou jedním z témat, k němuž se vlastníci honebních pozemků vracejí s obavami, jelikož mají strach, jaký bude jejich počet, rozsah a stanovená výše.

Poslední léta potvrzují skutečnost, že škody způsobené zvěří jsou problémem dlouhodobým. Není možné ani do budoucna počítat s tím, že se je podaří zcela v budoucnu vyřešit. Výskyt zvěře v naší přírodě je dán a současně podmíněn potravou. Ta je pro život a existenci zvěře nezbytná. Volně žijící zvěř v naší přírodě je nakonec i součástí našeho národního bohatství. Z výše uvedených důvodů je žádoucí, abychom při posuzování škod zvěří na honebních pozemcích, polních plodinách, zemědělských a lesních porostech z pohledu objektivitu přistupovali diferencovaně a s potřebnou odpovědností.

Získané poznatky při řešení škod způsobených zvěří prokazují skutečnost, že vlastníci honebních pozemků a uživatelé honiteb nepřístupují k řešení škod s požadovanou objektivitou a především pak s odpovědností

¹⁵⁶ Rozsudek Krajského soudu v Hradci králové ze dne 11. 10. 2010, sp. zn. 17 Co 170/2010

¹⁵⁷ ŘEHÁK, L., STANĚK, J., KRÍŽ, P. Zákon o myslivosti s komentářem. Praha: Venator, 2002, s. 280

ve smyslu zákona o myslivosti. V mnohých případech to vyplývá i z neznalostí právních norem, které jsou v našich právních předpisech pro odpovědné subjekty taxativně vymezeny.

Jedná se zejména o naplňování ustanovení § 53 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti. Ten mimo jiné ukládá vlastníkově (uživateli) honebních pozemků činit přiměřená opatření k zabránění škod zvěří. Shodná přiměřená opatření ukládá zákon konat se souhlasem vlastníka honebních pozemků i uživateli honitby. Jedná se o opatření směřující k zamezení vzniku škody nebo k její minimalizaci jako např. budování ohradníků, oplocení, odpuzující nátěry či různá signalizační a zvuková zařízení apod.¹⁵⁸

Na přiměřená opatření související s minimalizací škod zvěří navazuje ustanovení § 39 zákona o myslivosti, které je ve velmi malé míře využíváno vlastníky honebních pozemků. Toto ustanovení stanovuje snížení stavů zvěře až po zrušení jejího chovu. Uplatní se v případě, kdy nelze škody způsobené zvěří snížit žádnými ekonomicky únosnými a technicky přiměřenými způsoby. Uvedené ustanovení umožňuje orgánu státní správy myslivosti, kterým je obecní úřad s rozšířenou působností,¹⁵⁹ na návrh vlastníka či uživatele honebních pozemků požádat podáním písemné žádosti o snížení stavu zvěře až na minimální stav, případně zrušit chov zvěře, který škody působí. Jedná se o velmi komplikovaný zásah do chovu zvěře a přírody. Tento zásah je nutné činit v součinnosti s uživatelem honitby, orgánem ochrany přírody, orgánem státní správy lesa a státní správy myslivosti.¹⁶⁰

Lze konstatovat, že související ustanovení § 53 a § 39 zákona o myslivosti směřující k eliminaci škod způsobených zvěří, se až na malé výjimky, provádí velice zřídka. Spoléhá se většinou na odlov zvěře, což lze považovat za vhodné, ale z hlediska stávajících požadavků nepříliš účinné. Tento postup se jeví jako neúčinnější, jak naplnit požadavky související se snížením rozsahu a výše škod.

¹⁵⁸ CHARVÁT, A., MIKULKA, J. Uplatňování náhrad škod: Metodická příručka. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012, s. 11

¹⁵⁹ HENDRYCH, D. a kol. Správní právo. Obecná část. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 159

¹⁶⁰ CHARVÁT, A., MIKULKA, J. Uplatňování náhrad škod: Metodická příručka. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012, s. 11

Obecně lze říci, že střet zájmů vlastníků honebních pozemků (jejich uživatelů) a uživatelů honiteb se v mnoha případech odvíjí od vzájemných vztahů jmenovaných subjektů. Jednou z možností, jak stávající situaci v oblasti škod způsobených zvěří na polních plodinách, zemědělských porostech a lesních kulturách řešit, je vzájemná dohoda mezi vlastníky (uživateli) honebních pozemků, tak i uživatelů honiteb.

6.2. Škody způsobené na zvěři

Velmi důležitým ustanovením z hlediska škod způsobených na zvěři je § 56 zákona o myslivosti. Podle věty první tohoto ustanovení, odpovídá za škodu způsobenou na zvěři každý, kdo ji způsobil porušením právní povinnosti. Škodu na zvěři upravuje blíže věta druhá § 56. Rozumí se jí především neoprávněný lov zvěře (pytláctví), úhyn zvěře, zničení hnízdišť, poškození nebo zničení prostředí nutného pro život zvěře a vypuštění živočichů, kteří mohou narušit přírodní rovnováhu nebo narušit genofond geograficky původního druhu zvěře.¹⁶¹

Je patrné, že zákon v této definici škody na zvěři nevymezuje příliš obratně. Nerozlišuje jednak jednotlivé typy škodlivých následků (nedovolené lovení, úhyn), jednak příčiny možných škod, které na zvěři mohou vzniknout (zničení prostředí nutného pro život zvěře, vypouštění živočichů, kteří mohou narušit přírodní rovnováhu). Na přímé způsobení úhynu zvěře nebo její nedovolený lov (upytlačení) můžeme hledět jako na škodu, ale na samotné vypuštění nepůvodního druhu živočicha však nikoli. Pokud vypustíme nepůvodní druh živočicha, tak výsledkem může být, většinou po určité době, úbytek původních druhů zvěře v důsledku nedostatku potravy nebo usmrcování takovými živočichy, avšak samotným vypuštěním škoda ještě nevzniká. Z pohledu občanskoprávního se poškozením prostředí nutného pro život zvěře rozumí především poškození pozemků a jejich součástí, nikoli však poškození zvěře jako takové.¹⁶²

¹⁶¹ Ustanovení § 56 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti

¹⁶² PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011. s. 344

6.2.1. Ochrana myslivosti

Ochrana myslivosti bezprostředně samozřejmě souvisí s ochranou zvěře. V § 8 zákona o myslivosti je definována ochrana myslivosti jako „ochrana zvěře před nepříznivými vlivy prostředí, před nakažlivými nemocemi, před škodlivými zásahy lidí a před volně pobíhajícími domácími zvířaty; ochrana životních podmínek zvěře, zajištění klidu v honitbě a ochrana mysliveckých zařízení“.

Ochrana zvěře před nepříznivými vlivy zahrnuje opatření v době strádání. Tím se rozumí v našich podmínkách zejména povodně, kdy se zvěř zachytí na vyvýšeninách, odkud je následně přemísťována na bezpečnější místa. Dále opatření v době nouze, s níž zákon spojuje zakázaný způsob lovu poblíž krmelců a solisk a dále povinnost zvěř přikrmovat.¹⁶³

Ochrana zvěře před škodlivými zásahy lidí pak zahrnuje opatření proti neoprávněnému výkonu práva myslivosti. K největším škodám na zvěři dochází právě v důsledku neoprávněného lovu zvěře neboli pytláctví.¹⁶⁴ Ustanovení § 304 trestního zákona č. 40/2009 Sb. stanoví, že pytláctví je trestným činem. Pytláctví je řazeno mezi trestné činy spáchané proti životnímu prostředí.¹⁶⁵

Objektem trestného činu pytláctví je ochrana přírody – volně žijící zvěře, jakož i ochrana práva myslivosti. Předmětem ochrany je i vlastnictví k ulovené zvěři. Objektivní stránka tohoto trestného činu pytláctví spočívá v neoprávněném lovu zvěře, převedení, ukrytí či přechovávání zvěře, která byla neoprávněně ulovena v hodnotě nikoli nepatrné. Za hodnotu nikoli nepatrnou je považována podle § 138 trestního zákona částka nejméně 5000 Kč. Po novele trestního zákona provedené zákonem č. 330/2011 Sb. k dokonání trestného činu postačí, že pachatel zvěř loví. Nevyžaduje se tedy už, aby zvěř pachatel v hodnotě výše uvedené skutečně ulovil.¹⁶⁶ Největší problém minulé úpravy se skrýval ve slovesném tvaru „uloví“, jednalo se o dokonání činu. V praxi to znamenalo, že pytlák mohl klást pasti, ale pokud se mu nepodařilo zvěř ulovit, jednalo se pouze

¹⁶³ ČECHURA, V. a kol.: Myslivost a právo. 1. Vydání. Praha: Orac, 2000, s. 92

¹⁶⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 4. 1997, sp. zn. 2 Tzn 19/97

¹⁶⁵ Šíma, A. [PYTLÁCTVÍ po rekodifikaci trestního zákona](http://www.myslivost.cz/Aktuality/PYTLACTVI---po-rekodifikaci-trestniho-zakona.aspx) [online]. 2010 - [cit. 2013-06-22].

Dostupný z WWW: <http://www.myslivost.cz/Aktuality/PYTLACTVI---po-rekodifikaci-trestniho-zakona.aspx>

¹⁶⁶ JELÍNEK, J. a kol.: Trestní právo hmotné. 3. vyd. Praha: Leges, 2013, s. 787

o přešupek podle § 35 odst. 1 písm. f) zákona č. 200/1990 Sb.¹⁶⁷ Tuhle změnu považují za velice pozitivní, jelikož oslabila právní postavení pytláka.

Při stanovení hodnoty upytlačené zvěře nemůžeme soudit jen podle jednoho kritéria, a to ceny masa na trhu, ale také podle dalších kritérií, zda se jednalo např. o chovný kus a podle výše nákladů, spojených např. s navrácením obdobného jedince zpět do honitby.¹⁶⁸

Aby skutečně docházelo ke zvýšené ochraně zvěře, měla by být jednotně stanovena hodnota zvěře s ohledem na veškeré skutečnosti, které jsou uvedeny i v ustanovení § 137 trestního zákona. Zde je uvedeno, že pokud nelze určit výši škody podle ceny, za kterou se věc v době a v místě činu obvykle prodává, vychází se i z účelně vynaložených nákladů na obstarání stejné nebo obdobné věci nebo uvedení v předešlý stav. Všechny tyto skutečnosti se projeví i v novém cenovém sazebníku, který vypracoval Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti.¹⁶⁹ Tento sazebník stanovuje minimální hodnoty upytlačené zvěře podle druhu, pohlaví a věku.¹⁷⁰

Subjektem tohoto trestného činu může být jakákoli fyzická osoba a nemůže jím být právnická osoba. Po subjektivní stránce se vyžaduje úmysl pachatele.¹⁷¹

Posuzování toho, zda je naplněna skutková podstata trestného činu pytláctví, náleží pouze osobám činným v trestním řízení. Těmito osobami jsou policejní orgán, státní zástupce a soud. Je posuzován především význam chráněného zájmu, který je činem dotčen, způsob provedení činu a jeho následky, okolnosti, za kterých byl čin spáchán, osobu pachatele, míru jeho zavinění a jeho pohnutku, záměr nebo cíl.¹⁷²

¹⁶⁷ Šíma, A. [PYTLÁCTVÍ po rekodifikaci trestního zákona](http://www.myslivost.cz/Aktuality/PYTLACTVI---po-rekodifikaci-trestniho-zakona.aspx) [online]. 2010 - [cit. 2013-06-22]. Dostupný z WWW: <http://www.myslivost.cz/Aktuality/PYTLACTVI---po-rekodifikaci-trestniho-zakona.aspx>

¹⁶⁸ VORLÍČEK, P. Hodnotu neoprávněně ulovené zvěře pomáhá policistům stanovit sazebník [online]. 2010 - [cit. 2013-12-04]. Dostupné z WWW: http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2010_hodnotu-neopravnene-ulovene-zvere-pomaha.html

¹⁶⁹ Šíma, A. [PYTLÁCTVÍ po rekodifikaci trestního zákona](http://www.myslivost.cz/Aktuality/PYTLACTVI---po-rekodifikaci-trestniho-zakona.aspx) [online]. 2010 - [cit. 2013-06-22]. Dostupný z WWW: <http://www.myslivost.cz/Aktuality/PYTLACTVI---po-rekodifikaci-trestniho-zakona.aspx>

¹⁷⁰ Např. minimální hodnota kusu druhu jelena evropského – u jelena 29 300 Kč, laně 24 800 Kč a koloucha 22 600 Kč; daňka skvrnitěho – u daňka 26 300 Kč, daněly 23 300 Kč a dančete 22 300 Kč; srnce obecného – u srnce 15 900 Kč, srny 14 100 Kč a srnčete 13 900 Kč

¹⁷¹ JELÍNEK, J. a kol.: Trestní právo hmotné. 3. vyd. Praha: Leges, 2013, s. 788, s. 789

¹⁷² Stanovisko odboru 16230 rybářství, myslivosti a včelařství Ministerstva zemědělství k problematice definování trestného činu pytláctví. [online]. 2009 [cit. 2013-12-06]. Dostupné z

Opatření zakazující, omezující nebo ukládající uživatelům pozemků činnosti, jejichž cílem je zachování nebo zlepšení životních podmínek zvěře. Tato část chráněného zájmu je zdůrazněna ve skutkové podstatě správního deliktu nebo přestupku na úseku myslivosti a zemědělství. Dle zákona o přestupcích v §35 odst. 1 písm. c) se přestupku dopustí ten, kdo nesplní opatření uložené podle zvláštních právních předpisů o myslivosti. Za to mu může být dle §35 odst. 2 zákona o přestupcích uložena pokuta do výše 3000 Kč.¹⁷³

Opatření před škodlivými zásahy lidí zahrnuje zákaz vypalování trávy, rákosu, plevele a vyřezávání živých plotů a křovin.

V tomto směru není tedy ochrana zvěře stanovena obecně jako povinnost všech, tj. bez ohledu na druh prováděné činnosti.

6.2.2. Předcházení vzniku škod

6.2.2.1. Povinnosti uživatelů honiteb

Povinnosti uživatelů honiteb v souvislosti s ochranou zvěře jsou stanoveny v § 11 zákona o myslivosti. Uživatelé lesních honiteb jsou povinni zakládat políčka pro zvěř na pozemcích, na kterých jim to vlastník, popřípadě uživatel honebních pozemků písemně povolí na jejich žádost. Uvedená políčka pro zvěř jsou políčka trvalá, u dočasných políček stačí souhlas uživatele honebního pozemku. Dočasná políčka jsou často zřizována v lesích. Dovolení vlastníka honebního pozemku u trvalého políčka má mít formu písemnou. Jedná se vlastně o nájem, a proto se použijí obvyklá ustanovení o nájemní smlouvě. Uživatelé polních honiteb jsou povinni pečovat o zakládání remízků a jiných vhodných úkrytů pro zvěř. Zde je situace jiná. V tomto případě je třeba na písemné formě trvat. Zakladatel vynaloží velké náklady, proto musí jít o vztah dlouhodobý a musí být dohodnuto vzájemné vypořádání v případě zániku právního vztahu. Vznikem remízků nevzniká les, neboť se nebude jednat o plnění funkcí lesa. Pro odstranění remízků však

WWW: <http://eagri.cz/public/web/mze/lesy/lesnictvi/legislativa/oznameni-a-stanoviska/stanovisko-16230-pytlactvi-trestni.html>

¹⁷³ ČECHURA, V. a kol.: Myslivost a právo. 1. Vydání. Praha: Orac, 2000, s. 92

budou platit právní předpisy o ochraně přírody a krajiny, neboť remíz je uveden mezi významnými krajinnými prvky dle § 3 písm. b) ZOPŘK.¹⁷⁴

Uživatel honiteb je dále povinen provozovat krmelce, slaniska, zásypy a napajedla. V době nouze musí zvěř také řádně přikrmovat. Přikrmováním se rozumí pravidelné předkládání objemového a dužnatého krmiva v době nouze. Množství krmiva musí být odpovídající vzhledem k normovanému stavu zvěře. Přikrmování často také snižuje možnost vzniku škod na kulturách. Nařízení přikrmování zvěře na náklad uživatele honitby provede obecní úřad. Pokud orgán státní správy myslivosti zjistí, že zvěř trpí hladem, a nezjedná-li uživatel honitby po výzvě okamžitou nápravu, pak tento orgán rozhodne o krmení zvěře na náklad uživatele honitby.¹⁷⁵

6.2.2.2. *Povinnosti vlastníků domácích a hospodářských zvířat a vlastníků pozemků*

Přehled zásadních povinností, jejichž porušením dochází často ke vzniku škod na zvěři, je vymezen v § 10 zákona o myslivosti. Vlastníkům domácích zvířat, včetně zvířat z farmových chovů a ze zájmových chovů zvěře, je zakázáno nechat tato zvířata volně pobíhat v honitbě bez vlivu svého majitele či vedoucího. V případě obhospodařování pozemků, jejich ohrazování při pastvě jsou vlastníci, eventuálně nájemci pozemků povinni dbát, aby nebyla zvěř usmrcována nebo zraňována. To se děje např. při provádění chemických postřiků plodin. Aby bylo zabráněno škodám způsobeným na zvěři při obhospodařování honebních pozemků, mají povinnost vlastníci, eventuálně nájemci honebních pozemků nahlásit včas uživateli honitby dobu a místo provádění zemědělských prací v noční době, použití chemických přípravků na ochranu rostlin a kosení pícnin. Provozovatele mechanizačních prostředků na kosení pícnin jsou povinni používat plašičů zvěře. Pokud je to možné, provádět sklizňové práce způsobem, aby zvěř byla vytlačována od středu sklizeného pozemku k jeho okraji. Podobně provozovatelé silážních jam musí provádět opatření proti nežádoucímu přístupu zvěře.¹⁷⁶

¹⁷⁴ ČECHURA, V. a kol.: Myslivost a právo. 1. Vydání. Praha: Orac, 2000, s. 105

¹⁷⁵ Ustanovení § 11 odst. 4 a 5, zákona č. 449/2001, o myslivosti

¹⁷⁶ PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011. s. 345

6.2.3. Uplatnění nároku na náhradu škody

Povinným k náhradě škody je každý, kdo ji způsobil porušením právní povinnosti. Nárok na náhradu škody má uživatel honitby, pro kterého platí obecné předpisy.¹⁷⁷ Obecným předpisem v tomto případě je občanský zákoník, a to ustanovení § 442 OZ a následující. V těchto případech bude škoda hrazena v penězích a teprve jako druhá možnost může nastoupit uvedení v předešlý stav, pokud je to možné a účelné. U náhrady za upytlačenou zvěř nebude *navrácení v předešlý stav* reálné. Lhůty k uplatnění nároku na náhradu škody na zvěři se také řídí občanským zákoníkem, kde v ustanovení § 106 OZ je stanovena lhůta 2 roky ode dne, kdy se poškozený o škodě dozvěděl a o tom, kdo za ni odpovídá, později je právo na náhradu promlčeno. Objektivní lhůtou pro promlčení práva na náhradu škody jsou 3 roky, a pokud se jedná o škodu způsobenou úmyslně, pak je to lhůta 10 let ode dne, kdy k události došlo.

¹⁷⁷ Ustanovení § 56 zákona č. 449/2001, o myslivosti

7. Náhrada škod způsobených zvěří podle zákona č. 115/2000 Sb.

Náhrada škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy je velice zajímavá tematika, která je v poslední době v odborných kruzích často diskutována. Navíc se její právní úprava často mění, což vede k tomu, že v České republice víceméně neexistuje relevantní judikatura, která by pomohla věc objasnit.

Ochrana přírody je velice důležitá a řekla bych i nezbytná činnost, která je ve veřejném zájmu. Při ní však může dojít ke škodám v důsledku omezení vlastnického či užívacího práva.

7.1. Problematika škod způsobených zvláště chráněnými živočichy ve smyslu zákona č. 115/2000 Sb.

Škody způsobené zvěří, jejíž početní stav se nesmí snižovat lovem, jsou hrazeny dle zákona o myslivosti státem.¹⁷⁸ Takovou zvěří je třeba rozumět podle § 2 písm. c) zákona o myslivosti „*druhy zvěře, které nelze lovit podle mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána a které byly vyhlášeny ve Sbírce zákonů nebo ve Sbírce mezinárodních smluv,¹⁷⁹ nebo druhy zvěře, které jsou zvláště chráněnými živočichy podle zvláštních právních předpisů,¹⁸⁰ a nebyla-li k jejich lovu povolena výjimka...“.* Jejich výčet je rozsáhlejší, než je výčet tzv. vybraných živočichů v § 3 zákona č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy (dále jen „ZOPNŠ“). Podle tohoto ustanovení se jedná o bobra evropského, vydra říční, losa evropského, medvěda hnědého, rysa ostrovida nebo vlka. Dříve sem patřil i kormorán velký, ale v roce 2012 byla přijata novela vyhlášky k provedení ZOPŘK (č. 395/1992 Sb.), která nabyla

¹⁷⁸ ČECHURA, V. a kol.: Myslivost a právo. 1. Vydání. Praha: Orac, 2000, s. 160

¹⁷⁹ Např. Úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů uveřejněná pod č. 127/1994 Sb. a Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin uveřejněná pod č. 572/1992 Sb., dále předpisy Evropské unie: směrnice Rady č. 79/409/EEC z 2. dubna 1979 o ochraně volně žijících ptáků, směrnice Rady č. 92/43/EEC z 21. května 1992 o ochraně stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, nařízení Rady č. 3254/91/EEC ze 4. listopadu 1991 zakazující používání nášlapných pastí, nařízení Rady č. 338/97/EEC z 9. prosince 1996 o ochraně volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulující obchod s těmito druhy.

¹⁸⁰ Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, Vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

účinnosti 1. 4. 2013 a kormorán velký tím byl vyškrtnut ze seznamu zvláště ohrožených druhů živočichů.

Už jednou výše zmíněné ustanovení § 54 odst. 3 zákona o myslivosti vymezuje, že „*škody způsobené zvěří, jejichž početní stavy nemohou být lovem snižovány, hradí stát*“. Zákon o myslivosti v tomto ustanovení nepřesně paušalizuje, resp. rozšiřuje povinnost státu k náhradě škody nad rámec zákona, na který zároveň odkazuje. ZOPNŠ přitom již ve svém názvu naznačuje, že na jeho základě bude stát nahrazovat škody způsobené jen tzv. vybranými, ale ne všemi zvláště chráněnými živočichy. V České republice naštěstí druhy zvěře uvedené v § 2 písm. c) zákona o myslivosti a neuvedené zároveň mezi tzv. vybranými živočichy v § 3 ZOPNŠ, nepůsobí závažnější škody. Způsobí-li škodu např. káně lesní nebo jestřáb lesní nebude náhrada škody podléhat ZOPNŠ. Avšak přesto je ustanovení § 54 odst. 3 zákona o myslivosti třeba považovat za nepřímou novelizaci ZOPNŠ.¹⁸¹

Výčet druhů uvedených v ustanovení § 2 zákona o myslivosti vychází ze statisticky dokázané zvýšené nebezpečnosti těchto živočichů. Současně stát omezením počtu druhů zvěře snižuje počet případů, v kterých bude odpovídat na minimum. Stát bude zjevně podle § 54 odst. 3 zákona o myslivosti odpovídat za škody způsobené zvěří, kterou nelze obhospodařovat lovem, i když nepatří mezi šest výše uvedených druhů živočichů. Jeho povinnost k náhradě škody se ovšem nebude řídit podmínkami stanovenými ZOPNŠ. Co se týká rozsahu náhrady škody a předmětů poškození bude nejspíš potřeba na tyto škody aplikovat analogicky zákon o myslivosti, a to včetně objektivního charakteru povinnosti k náhradě (přestože stát jistě není uživatelem honitby).¹⁸²

ZOPNŠ má zvláštní povahu k občanskému zákoníku, který lze použít jen subsidiárně. Speciální postavení má i k zákonu o myslivosti. Jestliže bude poskytnuta náhrada škody podle zákona o myslivosti, nelze poskytnout náhradu škody podle ZOPNŠ a obráceně.¹⁸³

¹⁸¹ ŘEHÁK, L., STANĚK, J., KRÍŽ, P. Zákon o myslivosti s komentářem. Praha: Venator, 2002, s. 277

¹⁸² PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011. s. 346

¹⁸³ PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011. s. 346

7.2. Předmět náhrady škody

Vedle omezení výše uvedených druhů živočichů je povinnost k náhradě škody omezena taktéž výčtem možných předmětů poškození. Nehradí se všechny škody, ale pouze škody na:

- životě nebo zdraví fyzické osoby,
- vymezených domestikovaných zvířatech,
- psech sloužících k hlídání vybraných domestikovaných zvířat,
- rybách žijících ve vodních tocích,¹⁸⁴
- včelstvech a včelařském zařízení,
- nesklizených polních plodinách,
- trvalých porostech,
- uzavřených objektech, nebo
- movitých věcech v uzavřených objektech, za předpokladu splnění podmínek stanovených tímto zákonem.¹⁸⁵ Náhradu škody na uzavřených objektech je možné poskytnout i v případě, že škoda nebyla způsobena přímo vybraným zvláště chráněným živočichem, avšak způsobila ji vymezená domestikovaná zvířata v důsledku napadení zvláště chráněným živočichem.¹⁸⁶

7.3. Podmínky nároku na náhradu škody

Podmínky nároku na náhradu škody jsou vymezeny v ustanovení § 5 a § 6 ZOPNŠ. Nahrazuje se pouze škoda, která byla způsobena na území České republiky vybraným živočichem.¹⁸⁷ Jestliže by vybraný živočich, který by pocházel z České republiky, způsobil škodu mimo naše území, pak stát

¹⁸⁴ Např. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. října 2009, sp. zn. 25 Cdo 3961/2009

¹⁸⁵ Ustanovení § 4 písm. a) až i) zákona č. 115/2000 Sb. o poskytování náhrad škod způsobených zvláště chráněnými živočichy, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁶ PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 346 - 347

¹⁸⁷ ŘEHÁK, L., STANĚK, J., KRÍŽ, P. Zákon o myslivosti s komentářem. Praha: Venator, 2002, s. 77

odpovídat nebude. Povinnost k náhradě bude však naopak i u škod, které způsobí vybraný zvláště chráněný živočich na území České republiky, ačkoliv pochází z některého ze sousedních států a na naše území se pouze dočasně zatoulal.¹⁸⁸

Nejsou hrazeny naopak škody způsobené vybraným zvláště chráněným živočichem, které jsou chováni v zajetí. Dále se nehradí škoda způsobená vybraným zvláště chráněným živočichem, která byla způsobena fyzické osobě v rámci jejích pracovněprávních vztahů jako pracovní úraz. Stát není povinen k náhradě škody ani v případě, pokud vznikne škoda lovcí při lovu vybraného zvláště chráněného živočicha.¹⁸⁹

Náhrada škody na vymezených domestikovaných zvířatech a rybách je řešena v ustanovení § 6 odst. 1 písm. a), b) a c), a odst. 2 písm. a) a b) ZOPNŠ. V odst. 2 je například řešena škoda na rybách. Škoda na rybách bude hrazena pouze v případě, že byla způsobena vydrou říční. Podmínky náhrady škody na polních plodinách jsou řešeny v ustanovení § 6 odst. 3 ZOPNŠ. Zde je stanoveno, že náhrada škody na polních plodinách se neposkytuje, pokud polní plodiny nebyly sklizeny v agrotechnické lhůtě obvyklých pro dané území. Jestliže polní plodiny nebyly sklizeny v agrotechnické lhůtě z důvodu hodného zvláštního zřetele (např. z důvodů ochrany přírody), pak se náhrada škody neposkytuje. Náhrada škody na uzavřených objektech je řešena v ustanovení § 6 odst. 4.¹⁹⁰

7.4. Rozsah náhrady škody

Rozsah náhrady škody je vymezen v ustanovení § 7 ZOPNŠ speciálně k obecné občanskoprávní úpravě.¹⁹¹ Při škodě na životě fyzické osoby, kterou způsobil vybraný živočich, se poskytuje jednorázové odškodnění pozůstalým osobám za předpokladu, že zůstavitel k nim měl vyživovací povinnost, a to pozůstalé nezletilé osobě ve výši 50 000 Kč a ostatní pozůstalé

¹⁸⁸ PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 347

¹⁸⁹ PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 347

¹⁹⁰ ŘEHÁK, L., STANĚK, J., KRŽÍŽ, P. Zákon o myslivosti s komentářem. Praha: Venator, 2002, s. 77

¹⁹¹ PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 347

osobě ve výši 25 000 Kč.¹⁹² Tato jednorázová náhrada nahrazuje placení výživného podle § 448 OZ a zároveň jednorázovou náhradu pozůstalým podle § 444 odst. 3 OZ. Pokud náhradu srovnáme s OZ, tak se pochopitelně jedná o náhradu menší.¹⁹³ V případě smrti je dále poskytována náhrada přiměřených nákladů, které jsou spojeny s pohřbem, a náhrada účelně a prokazatelně vynaložených nákladů spojených s léčením zůstavitele v souvislosti se vznikem škody, která se nahrazuje podle ZOPNŠ fyzické osobě, která tyto náklady vynaložila. Pokud vznikne škoda fyzické osobě na jeho zdraví, pak se poškozenému poskytne odškodnění za bolest a za ztížení společenského uplatnění ve výši určeného podle zvláštního právního předpisu a náhrada účelně a prokazatelně vynaložených nákladů spojených s léčením. Zákon zjevně nepočítá s náhradou za ztrátu na výdělku nebo na důchodu.¹⁹⁴

Co se týká škod na vymezených domestikovaných zvířatech, rybách, psech sloužících k jejich hlídání, včelstvech a včelařském zařízení, rybách, nesklizených polních plodinách, trvalých porostech, uzavřených objektech nebo movitých věcech v uzavřených objektech stanovilo Ministerstvo životního prostředí způsob výpočtu výše škody vyhláškou č. 360/2000 Sb.¹⁹⁵ Výše náhrady škody se určí jako obvyklá cena. Což je cena, která byla dosažena při prodeji obdobného vymezeného domestikovaného zvířete, ryb, psa sloužícího k jejich hlídání, včelstev a včelařského zařízení v obvyklém obchodním styku v tuzemsku ke dni vzniku škody. Pokud nelze přesně určit den vzniku škody, pak ke dni, kdy s největší pravděpodobností škoda vznikla.¹⁹⁶ Dochází-li k častému poškození, pak se výše náhrady škody určí rozdílem mezi obvyklou cenou a cenou, která by byla realizována v obvyklém obchodním styku v tuzemsku za poškozený předmět, eventuálně výši prokazatelně vynaložených nákladů na odstranění následků poškození.¹⁹⁷ Výše

¹⁹² ŘEHÁK, L., STANĚK, J., KRÍŽ, P. Zákon o myslivosti s komentářem. Praha: Venator, 2002, s. 77

¹⁹³ PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 347

¹⁹⁴ PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 347

¹⁹⁵ ŘEHÁK, L., STANĚK, J., KRÍŽ, P. Zákon o myslivosti s komentářem. Praha: Venator, 2002, s. 77

¹⁹⁶ PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 348

¹⁹⁷ ŘEHÁK, L., STANĚK, J., KRÍŽ, P. Zákon o myslivosti s komentářem. Praha: Venator, 2002, s. 78

náhrady škody, která byla způsobena na nesklizených polních plodinách, se určí podle tržních cen plodin dosažených v době jejich předchozí sklizně. Zde se vychází z obvyklého výnosu v daném místě.¹⁹⁸

Způsob výpočtu náhrady škody způsobené na lesních porostech stanovilo Ministerstvo zemědělství vyhláškou č. 55/1999 Sb., o výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na produkčních funkcích lesa.¹⁹⁹ Tato vyhláška se nevztahuje na výpočet škod na objektech a zařízeních sloužících k lesnímu hospodářství, lesních školkách, semenných plantážích a plantážích vánočních stromků. Pro výpočet jednotlivých škod jsou stanoveny příslušné vzorce, kterými lze vypočítat škodu vzniklou na 1 m². Konečná škoda se následně spočte jako součet jednotlivých škod přepočtených na příslušnou plochu lesa, na níž došlo k poškození.²⁰⁰

Naznačené způsoby oceňování a vyčíslování škody na lesích a na zemědělské produkci jsou zde uvedeny pouze pro názornost, a proto jsou značně zjednodušeny. Vyčíslování škody na životním prostředí je činností, při které jsou potřebné odborné znalosti z mnoha přírodních vědních disciplín. Proto se orgán, který o nároku na náhradu škody rozhoduje a stanovuje její výši, při svém rozhodování opírá o znalecké posudky znalců z oboru lesního nebo zemědělského inženýrství. Soud následně zkoumá věc po právní stránce.²⁰¹

7.5. Uplatnění nároku na náhradu škody

Podobně jako u škod způsobených zvěří podle zákona o myslivosti zavádí i ZOPNŠ zvláštní postup pro uplatňování nároku na náhradu škody.

¹⁹⁸ PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 348

¹⁹⁹ Výpočet škody ze zničení lesního porostu (§ 8) se jednorázově vypočte podle vzorce:

$S_4 = H_a - A_a$. S_4 je škoda ze zničení lesního porostu. H_a je hodnota lesního porostu před zničením. A_a je hodnota mýtní výtěže, která se rovná rozdílu mezi výnosem z prodeje dříví a úplnými vlastními náklady na těžbu a soustředování dříví ze zničeného lesního porostu.

¹⁹⁹ PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 232, 233

¹⁹⁹ Ustanovení § 8 odst. 1 zákona č. 115/2000 Sb., ZOPNŠ

²⁰⁰ Výpočet škody ze zničení lesního porostu (§ 8) se jednorázově vypočte podle vzorce:

$S_4 = H_a - A_a$. S_4 je škoda ze zničení lesního porostu. H_a je hodnota lesního porostu před zničením. A_a je hodnota mýtní výtěže, která se rovná rozdílu mezi výnosem z prodeje dříví a úplnými vlastními náklady na těžbu a soustředování dříví ze zničeného lesního porostu.

²⁰¹ PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 232, 233

Povinností poškozeného je oznámit vznik škody do 48 hodin místně příslušnému orgánu ochrany přírody. Ten následně po oznámení okamžitě provede místní šetření, sepíše protokol a zajistí důkazy.²⁰² Podklady, které získal, pak předá orgánu příslušnému k rozhodnutí o samotné náhradě škody. Tímto orgánem není nezávislý soud, nýbrž krajský úřad příslušný podle místa, kde ke škodě došlo, nebo Magistrát hlavního města Prahy, došlo-li ke škodě na území hlavního města Prahy.²⁰³ Na celé řízení o poskytnutí náhrady škody se nevztahuje správní řád.²⁰⁴

Žádost o poskytnutí náhrady je povinen poškozený předložit ve stanovených lhůtách. Jde-li o škody na vymezených domestikovaných zvířatech, psech sloužících k hlídání vybraných domestikovaných zvířat nebo včelstvech a včelařských zařízení, u škod na rybách a způsobených vydrou říční musí být žádost o poskytnutí náhrady škody předložena do 10 dnů ode dne, kdy se poškozený o škodě dozvěděl, avšak nejpozději do 6 měsíců, kdy ke škodě došlo.²⁰⁵ U škod na zdraví musí být žádost na náhradu škody podána nejpozději do 2 let od vzniku škody. Tato lhůta je na rozdíl od ustanovení § 106 OZ objektivní.²⁰⁶ Pokud není žádost poškozeného o poskytnutí náhrady škody předložena příslušnému orgánu ve stanovených lhůtách, pak nárok na náhradu škody zaniká.²⁰⁷ Jestliže srovnáme výše uvedené promlčecí lhůty s promlčecími lhůtami podle OZ, pak se jedná o úpravu pro poškozeného zjevně mnohem nepříznivější.²⁰⁸

Zákon pro přiznání náhrady škody pamatuje na samotný procesní postup. Skutečnosti nutné pro posouzení nároku na náhradu škody posoudí příslušný orgán neprodleně po obdržení písemné žádosti splňující podmínky podle ustanovení § 9 ZOPNŠ.²⁰⁹ Jestliže krajský úřad (resp. Magistrát hl. města

²⁰² Ustanovení § 8 odst. 1 zákona č. 115/2000 Sb., ZOPNŠ

²⁰³ Ustanovení § 8 odst. 2 zákona č. 115/2000 Sb., ZOPNŠ

²⁰⁴ STEJSKAL, V. Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost. 1. vydání. Praha: Linde Praha a. s., 2006, s. 453

²⁰⁵ ustanovení § 8 odst. 3 písm. b) a c) zákona č. 115/2000 Sb., ZOPNŠ

²⁰⁶ PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011. s. 348

²⁰⁷ Ustanovení § 8 odst. 5 zákona č. 115/2000 Sb., ZOPNŠ

²⁰⁸ PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011. s. 349

²⁰⁹ Při posuzování vychází z předložených podkladů a dokladů, kterými poškozený dokazuje svá majetková práva, eventuálně jiné vztahy k předmětu náhrady škody, dále ze znaleckých nebo odborných posudků, z lékařské zprávy v případě škody na životě nebo zdraví, z potvrzení veterinárního lékaře v případě úhynu zvířat a rovněž ze stanovisek a z údajů o monitorování

Prahy) zjistí, že škoda byla způsobena vybraným živočichem, jsou-li splněny zbývající podmínky stanovené ZOPNŠ a nejsou-li pochybnosti o vzniku škody poškozenému a o výši jím požadované náhrady škody, pak krajský úřad musí zaplatit poškozenému nejpozději do 4 měsíců ode dne, kdy žádost poškozeného o poskytnutí náhrady škody obdržel, a to způsobem, který poškozený ve své žádosti navrhl. Jediným způsobem náhrady je peněžní plnění. V tomto případě má poškozený právo obrátit se na soud do jednoho roku ode dne, kdy příslušný orgán obdržel žádost o poskytnutí náhrady. Pokud soud náhradu škody přizná, zaplatí poškozenému přiznanou výši náhrady škody krajský úřad ve lhůtě stanovené pravomocným rozhodnutím soudu.²¹⁰

vybraných živočichů poskytnutých Ministerstvem životního prostředí, eventuálně jím zřízených právnických osob.

²¹⁰ PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011. s. 349

8. Právní úprava Spolkové republiky Německo – Bavorsko

8.1. Německá právní úprava ochrany přírody a krajiny

Ve Spolkové republice Německo je považován za základní právní předpis ochrany přírody a krajiny *Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege*²¹¹ (dále jen „BNatSchG“). Tento zákon nabyl účinnosti dne 1. března 2010. Zajímavostí tohoto zákona je propojení německé a evropské právní úpravy, jelikož tento právní předpis v mnoha svých ustanoveních přímo odkazuje na předpisy evropského práva.

Veškeré německé spolkové země mají nadto vlastní právní úpravu, která se týká ochrany přírody a krajiny, avšak ta nesmí být v rozporu od spolkové právní úpravy v určitých zásadních oblastech dle článku 72 odst. 3 Ústavy Spolkové republiky Německo (*Grundgesetz*, dále jen „GG“).²¹² Zakázáno je například odchýlení, které se týká základních zásad ochrany přírody a druhové ochrany přírody (*allgemeinene Grundsätze des Naturschutzes*). Na to reagoval v současnosti účinný BNatSchG pokoušející se o jejich výslovné zakotvení. Přijetím nového BNatSchG byly přijaty v některých spolkových zemích nové zemské zákony o ochraně přírody a krajiny, například v Meklenbursku – Předním Pomořansku, Berlíně nebo také též v Bavorsku.²¹³

8.2. Náhrada škody způsobená volně žijícími živočichy

Právní úprava Spolkové republiky Německo, která se týká náhrady škody způsobené volně žijícími živočichy, vychází z jiné koncepce než naše právní úprava. Tzv. „*Wildschäden*“ jsou nahrazovány jen za předpokladu, pokud jsou způsobeny určitými druhy živočichů, které jsou podřízeny úpravě mysliveckého práva, tudíž zvěří. Zásadně se nehradí škody, které způsobil jiný volně žijící živočich na základě BNatSchG, jestliže nepřekročí určitou únosnou

²¹¹ BGBI. I S. 2542

²¹² Grundgesetz (BGBI I S. 1) je pokládán za základní zákon Spolkové republiky Německo. Platí ve všech spolkových zemích. Účinnosti nabyl 23. 5. 1949. [online]. [cit. 2013-11-10]. Dostupné z WWW:

<http://www.bundestag.de/bundestag/aufgaben/rechtsgrundlagen/grundgesetz/index.html>

²¹³ BNatSchG. [online]. [cit. 2013-11-10]. Dostupné z WWW:

<http://www.gesetze.berlin.de/default.aspx?bcid=Y-100-G-BNatSchG>

mez. Právní úpravu náhrady takových škod si upravují jednotlivé spolkové země samy.

Německá právní úprava vychází z myšlenky, že ochrana přírody je veřejným zájmem, a tudíž musí být takové škody vlastníky nebo jinými oprávněnými uživateli poškozených hospodářských objektů strpěny. Převládá názor, že zákazy dotýkající se ochrany druhové, které jsou spojeny se zatížením vlastnického práva (například podhrabané hráze způsobené bobrem evropským nebo působení kormorána velkého v rybníkářství), sice zabraňují vlastníkům v plnohodnotném užívání, avšak nezbavují je jejich konkrétních vlastnických pozic.²¹⁴

8.2.1. Náhrada škody způsobená chráněnými druhy živočichů

Jak již bylo řečeno výše, škody způsobené těmito živočichy nejsou hrazeny. Příčinou je převažující veřejný zájem na ochraně přírody, který musí každý respektovat.

Vlastníci a jiní oprávnění uživatele jsou dle § 65 BNatSchG povinni strpět opatření, která se dotýkají ochrany přírody a krajiny dle ustanovení BNatSchG, dle prováděcích právních předpisů, které byly vydány na základě BNatSchG, a v neposlední řadě dle práva o ochraně přírody a krajiny jednotlivých spolkových zemí, pokud takovými opatřeními není užívání pozemku neúměrně zatíženo. Pokud vedou omezení vlastnictví v určitém případě k neúměrnému zatížení a nápravu nelze zjednat jinou cestou, především udělením výjimek, pak má být poskytnuto dle § 68 BNatSchG přiměřené odškodnění v penězích, eventuálně též naturální restituce. Podrobná úprava je ponechána jednotlivým spolkovým zemím.

²¹⁴ STÖCKEL, H., MÜLLER, M. Ausgleich von Nutzungsbeschränkungen in der Land- und Fortwirtschaft. In Erbs/Kohlhaas, Strafrechtliche Nebengesetze, Beck'sche Kurzkommentare ; Beck-Online [online]. [cit. 2013-8-31]. Dostupné z www: http://beck-online.beck.de/default.aspx?vpath=bibdata/komm/erbskostrafmebg_188/bnatschg/cont/erbskostrafmebg.bnatschg.p5.htm

8.2.2. Škody způsobené zvěří

Německou právní úpravu náhrady škody způsobené zvěří upravuje *Bundesjagdgesetz*²¹⁵ (dále jen „BJagdG“). Nárok na náhradu škody je pokládán za veřejnoprávní.²¹⁶ Odpovědnost za škodu způsobenou zvěří je pojímána jako zvláštní případ odpovědnosti za škodu způsobenou zvířetem, která však není spojena s pochybením člověka. Právní úprava tímto způsobem reaguje na skutečnost, že vlastníkově pozemku jsou zapovězeny dostatečné možnosti proti zvěři, která mu způsobí škodu.²¹⁷

Každá škoda způsobená divokou zvěří však hrazena není. Dle § 29 BJagdG se poskytují náhrady škody jen zvěří kopytnatou,²¹⁸ divokými králíky a bažanty. Spolkové země jsou oprávněny určit, že jsou hrazeny škody způsobené dalšími druhy zvěře. Často bývají za takovou zvěř určeni například divocí holubi či zajáci. Co se týká bavorské právní úpravy náhrady škod způsobených zvěří, která je upravena v zákoně *Bayerisches Jagdgesetz* (dále jen „BayJG“) v ustanoveních § 44 - § 47, tak ta v tomhle směru přímo odkazuje na BJagdG.²¹⁹ Není poskytována škoda na nezemědělsky využívaných polích, jejichž smyslem je odvést škodnou zvěř od rytí a spásání zemědělských plodin na polích.²²⁰

Škoda se hradí, pokud byla způsobena na pozemku patřící do honitby (*Jagdbezirk*). K náhradě škody je povinen ten, kdo má z lovu na daném pozemku bezprostřední prospěch. Tím je uživatel honitby v širším smyslu.²²¹ Jestliže půjde o pozemek tvořící součást společné honitby (*gemeinschaftliches*

²¹⁵ BGBl. I S. 2849

²¹⁶ MOOG, M. Wild-Schadenersatz oder Wildschaden-Ersatz? : Besteht Anspruch auf Ersatz für verbissene Triebe? Agrar- und Umweltrecht. 2011, č. 8, s. 300, 301

²¹⁷ METZGER, E. Ausgleichsanspruch für bestimmte Schäden, abschließende Regelung. In Erbs/Kohlhaas, Strafrechtliche Nebengesetze, Beck'sche Kurzkommentare ; Beck-Online [online]. [cit. 2013-8-31]. Dostupné z WWW:

http://beck-online.de/default.aspx?vpath=bibdata/komm/ErbsKoStrafRNebG_188/BJagdG/cont/ErbsKoStrafRNebG.BJagdG.p29.gll.htm

²¹⁸ Takovou zvěř je dle § 2 odst. 3 BJagdG například zvěř černá nebo srnčí.

²¹⁹ JagdGBY. [online]. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z WWW:

<http://www.gesetze-bayern.de/jportal/portal/page/bsbayprod.psml?showdoccase=1&doc.id=jlr-JagdGBYrahmen&doc.part=X&doc.origin=bs&st=lr>

²²⁰ METZGER, E. Ausgleichsanspruch für bestimmte Schäden, abschließende Regelung. In Erbs/Kohlhaas, Strafrechtliche Nebengesetze, Beck'sche Kurzkommentare ; Beck-Online [online]. [cit. 2013-8-31]. Dostupné z WWW: http://beck-online.de/default.aspx?vpath=bibdata/komm/ErbsKoStrafRNebG_188/BJagdG/cont/ErbsKoStrafRNebG.BJagdG.p29.gll.htm

²²¹ Německá terminologie rozlišuje vlastníka (*Eigentümer*), uživatele (*Nutzniesser*) nebo nájemce (*Pächter*) honitby.

Jagdbezirk) bude k náhradě škody povinné myslivecké sdružení (*Jagdgenossenschaft*) obhospodařující danou honitbu. Za těchto okolností bude náhrada poskytována z tzv. pokladny sdružení (*Genossenschaftskasse*). Je hrazena též škoda, která vznikla na nesklizených plodech pozemku.

Nárok na náhradu škody nevzniká, jestliže poškozený neučiní účinná opatření k zamezení škody. Jestliže jednotlivé spolkové země nestanoví jinak, není hrazena škoda vzniklá na zahradách, vinicích, ovocných sadech, stromových školkách, samostatně rostoucích stromech či alejích, nejsou-li učiněna obvyklá ochranná opatření (*Schutzvorrichtungen*) postačující v obvyklých situacích k odvrácení škody. BayJG opět v tomto případě přímo odkazuje na BJagdG.²²²

Nárok na náhradu škody dle § 34 BJagdG zaniká, nenahlásí-li oprávněný škodnou událost u příslušného úřadu spolkové země do jednoho týdne, co se o škodě dozvěděl. U škod na pozemcích, které jsou využívány k lesnímu hospodářství, stačí, je-li škoda nahlášena dvakrát do roka, pokaždé k 1. květnu a 1. říjnu. V ohlášení musí být též označena osoba, od které je náhrada škody požadována.

Základní ideou německé právní úpravy je fakt, že škodící zvěř přináší subjektům oprávněným k lovu užitek, a tudíž by se měly účastnit na náhradě škod jí způsobených.²²³

Pro určení výše a způsobu náhrady škody platí obecná ustanovení BGB. Dle § 249 BGB je upřednostňována naturální náhrada škody. Požádá-li o to však poškozený, bude škoda nahrazena v penězích. Rozhodující skutečností pro určení výše škody je tržní cena, avšak nahrazuje se i ušlý zisk.²²⁴

²²² JagdGBY. [online]. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z WWW: <http://www.gesetze-bayern.de/jportal/portal/page/bsbayprod.psml?showdoccase=1&doc.id=jlr-JagdGBYrahmen&doc.part=X&doc.origin=bs&st=lr>

²²³ METZGER, E. Ausgleichsanspruch für bestimmte Schäden, abschließende Regelung. In Erbs/Kohlhaas, Strafrechtliche Nebengesetze, Beck'sche Kurzkommentare ; Beck-Online [online]. [cit. 2013-8-31]. Dostupné z WWW: http://beck-online.de/default.aspx?vpath=bibdata/komm/ErbsKoStrafRNebG_188/BJagdG/cont/ErbsKoStrafRNebG.BJagdG.p29.gll.htm

²²⁴ METZGER, E. Ausgleichsanspruch für bestimmte Schäden, abschließende Regelung. In Erbs/Kohlhaas, Strafrechtliche Nebengesetze, Beck'sche Kurzkommentare ; Beck-Online [online]. [cit. 2013-8-31]. Dostupné z WWW: http://beck-online.de/default.aspx?vpath=bibdata/komm/ErbsKoStrafRNebG_188/BJagdG/cont/ErbsKoStrafRNebG.BJagdG.p29.gll.htm

V eventuálních sporech může nepochybně vzniknout problém při prokazování vzniku škody, jak je tomu koneckonců u sporů o náhradu škody obvyklé. Tento problém řeší v SRN ustanovení § 287 německého občanského soudního řádu (*Zivilprozessordnung*)²²⁵. Dané ustanovení určuje, že pokud je mezi stranami sporné, zda a jak vysoká škoda vznikla, rozhodne o tom soud podle svého volného uvážení. Zda a do jaké míry budou provedeny požadované důkazy nebo zda bude z moci úřední nařízen znalecký posudek, je ponecháno na uvážení soudu.

8.3. Komparace české a bavorské právní úpravy

Německá spolková republika zvolila v problematice náhrad škod způsobených zvěřmi jiný způsob úpravy než Česká republika, avšak ne zcela rozdílný. Podstatný rozdíl spočívá v náhradě škody způsobené zvláště chráněnými živočichy, jež se dle německé právní úpravy nenahrazují. Důvodem je, že ochrana přírody je pokládána za veřejný zájem, a tak musí být takové škody strpěny. Bližší úprava je pak svěřena jednotlivým spolkovým zemím. Ve spolkové zemi Bavorsko se jednak hradí odškodnění neúnosných omezení, která vyplývají z právních předpisů na ochranu přírody a krajiny, dále vyrovnání za ztížení hospodaření a podobně jako v České republice se též hradí i škody způsobené na majetku dotčených osob medvědem hnědým, rysem ostrovidem a vlkem. Pojem poškozený bavorská právní úprava zásadně nepoužívá, ale nahrazuje ho pojmem dotčená osoba.

Právní úprava škod způsobených zvěřmi, které je možné obhospodařovat lovem, je řešena velice obdobně. Ve všech spolkových zemích Německa včetně samozřejmě Bavorska není možné domáhat se náhrady škody způsobené zvěřmi, které nelze lovit, na státu.

²²⁵ BGBl. I S. 3202

9. Závěr

Záměrem této práce bylo objektivně popsat a shromáždit právní úpravu škod způsobené zvěří, na zvěři a částečný návrh řešení. Vzhledem k tomu, že dané téma je neobyčejně rozsáhlé a provázané v mnoha oblastech, nebylo možné v rámci této práce podrobně celý její obsah zmapovat a vyvodit řešení. Je však společensky a hospodářsky závažné, že si vyžádá v budoucnu pozornosti odborníků a legislativců, jak již bylo v posledních letech prokázáno snahou mnoha poslanců napříč celého politického spektra.

Částečným faktorem škod na zvěři a na myslivosti je pytláctví. Za pozitivní změnu považuji novelu trestního zákona provedenou zákonem č. 330/2011 Sb., která umožnila efektivnější boj s pytláctvím. Jelikož předchozí právní úprava stanovila, že trestného činu pytláctví se dopustil jen ten, který zvěř ulovil. Pytlákem tedy nebyla osoba, která pouze zvěř neoprávněně lovila. Což pokládám za chybnou právní úpravu minulého zákona.

V důsledku právního a hospodářského stavu myslivosti a ochrany přírody v České republice dochází k zásadnímu snižování drobné zvěře. Naproti tomu se zvyšují stavy zvířat zákonem chráněných. Tahle skutečnost je způsobena příliš vysokou ochranou chráněných živočichů a způsobuje významné škody na myslivosti.

Stávající legislativa též umožnila růst stavů zvěře spárkaté a černé. V důsledku toho dochází v současnosti k zásadním škodám na zemědělských a lesních kulturách.

Za významný problém pokládám i nedostatečnou vymahatelnost práva v oblasti škod zvěří, které spočívá mimo jiné v nepřiměřeně krátkých lhůtách a způsobu kvalifikace uplatnění náhrady škod na zemědělských porostech. Časový prostor pro uplatnění náhrady škody nekorresponduje s agrotechnickými lhůtami. Celá situace vede zemědělce k rezignaci na uplatnění nároku na náhradu škody způsobené zvěří. To následně vede často k nekontrolovatelnému nárůstu zvěře.

Nápravu spatřuji ve změně zákona o myslivosti č. 449/2001. Mimo jiné například snížením minimální výměry honitby ze současných 500 ha plochy, tímto způsobem se docílí zvýšení počtu honiteb a následně zvýšení intenzity

lovu. Další pozitivní změnou by mohlo být prodloužení lhůt vymáhání škod na zemědělských porostech. Zcela jistě by se projevila zákonná změna podpory tvorby oblastí chovu zvěře. V rámci oblasti chovu zvěře zavést striktní regulaci odstřelu trofejové zvěře. Naopak na podporu kvality, úživnosti revíru a biodiverzity krajiny zavést zemědělcům nařízení o maximální výměře zemědělské monokultury např. na 20 ha.

Výše uvedené návrhy jsou inspirovány právní úpravou a způsobem hospodaření v Bavorsku. Zde je potřeba pro vytvoření honitby pouhých 83,3 ha plochy na rozdíl od našich 500 ha. Samotný způsob hospodaření v Bavorsku (zásadně menší plochy výměry polí) skýtají možnost efektivnějšího monitorování, lovu zvěře a lepší potravní diverzitu pro zvěř. Tahle skutečnost též napomáhá k lepší kvantifikaci škod a jejího vymáhání.

10. Resumé

The aim of this study was to objectively describe and assemble legislation of a damage caused by animals, crimes against wildlife, following the partial proposal of a solution. Given that the topic is extremely broad and interlinked in many areas, it was not possible to describe in detail the entire contents of this study and therefore to come up with final suggestion. However, this topic is socially and economically so severe that it will require an expert attention in the future, as it had been shown in the past by the effort of many MPs across the entire political spectrum.

Partial factor for damage to game and hunting is poaching. For positive change I consider an amendment to the Criminal Code by Act No. 330/2011 Coll., which allowed more effective fight against poaching. As the previous legislation stipulates that a crime poaching has committed only one that caught the beast. Poacher was therefore not a person who only unlawfully hunt beasts. This I consider as an erroneous legislation of the last act.

Due to the legal and economic status of hunting and conservation in the Czech Republic has been recorded a substantial reduction of small game. In contrast, increasing the number of animals protected by law. This is due to very high protection of protected animals and causes significant damage to hunting.

Existing legislation also enabled the growth of the game hoofed and black. Consequently, there is currently substantial damage to agricultural and forestry crops.

I consider a major problem in lack of law enforcement in the field of game damage, following unreasonably tight deadlines to classify claiming compensation for damage to agricultural crops. Time for the claiming of damages does not correspond to agricultural deadline. The situation led to the resignation of farmers to make a claim for damages caused by animals. This in turn often leads to an uncontrolled increase in game. As a precaution I suggest a change in the Hunting Act No. 449 /2001. Among other things, such as lowering the minimum acreage hunting ground of the current 500 ha area in this manner is achieved by increasing the number of hunting grounds and subsequently increasing fishing effort.

Another positive change would be to extend the deadlines recovery of damage to agricultural crops. It certainly would be reflected in the statutory change to support the creation of areas hunting. Within the field of breeding animals to introduce strict regulation shooting trophy game. On the contrary, promoting quality, trophy hunting grounds and Biodiversity of farmers introduce a maximum area of agricultural monocultures eg 20 ha.

The above proposals are inspired by legislation and farming in Bavaria. It is needed to create a hunting license only 83.3 ha area unlike our 500 ha. The actual method of farming in Bavaria (significantly smaller surface area of fields) offer the possibility of effective monitoring, hunting and improved dietary diversity for wildlife. This fact also helps to better quantify the damage and its recovery.

11. Seznam použité literatury

Knižní publikace a články

- ČECHURA, V. a kol. Myslivost a právo: Zákon o myslivosti s komentářem. Související daňové, ekonomické a další informace, obrazová dokumentace, adresář. 1. vydání. Praha: ORAC, s. r. o., 2000. ISBN 80-86199-12-6.
- DAMOHORSKÝ, M. Právo životního prostředí. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, ISBN 978-80-7400-338-7.
- DAMOHORSKÝ, M. Vlastnické právo a ochrana životního prostředí. In Pocta Martě Knappové k 80. narozeninám. Praha: ASPI Publishing, 2005, ISSN 8073571331.
- DROBNÍK, J., DVOŘÁK, P. Lesní zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. ISBN 978-80-7357-425-3.
- GERLOCH, A. Teorie práva. 4. upr. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-023-9.
- HANÁK, J. Historie českého puškařství a zdroje mysliveckých tradic. 1. vydání. Velké Bílovice: TeMi CZ, s. r. o., 2011. Knihovna Plzeň
- HENDRYCH, D., BĚLINA, M., FIALA, J., ŠÁMAL, P., ŠTENGLOVÁ, I., ŠTURMA, P. Právní slovník. 3. rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1.
- HENDRYCH, D. a kol. Správní právo. Obecná část. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-254-3.
- HOLUB, M., BIČOVSKÝ, J., POKORNÝ, M., HOCHMAN, J., KOBLIHA, I., ONDRUŠ, R. Odpovědnost za škodu v právu občanském, pracovním, obchodním a správním: praktická příručka. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-402-1.
- HROMAS, J. Nová příručka myslivce. 1. Vydání. Bratislava: Příroda, 2002, ISBN 80-07-01156-0.
- CHARVÁT, A., MIKULKA, J. Uplatňování náhrad škod: Metodická příručka. 1. vydání. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012. ISBN 978-80-7434-018-5.

- JELÍNEK, J. a kol.: Trestní právo hmotné. 3. vyd. Praha: Leges, 2013, ISBN 978-80-87576-64-9.
- JELÍNEK, J. a kol.: Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami pod čarou a judikaturou. 2. vyd. Praha: Leges, 2011, ISBN 978-80-87212-99-8.
- KNAPP, V. Teorie práva. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, ISBN 80-7179-028-1.
- KNAPPOVÁ, M. Povinnost a odpovědnost v občanském právu. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. ISBN 80-86432-55-6.
- KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. Občanské právo hmotné. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: ASPI Publishing, 2005. ISBN 80-7357-127-7.
- KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. Občanské právo hmotné 2. Díl třetí. 4. Aktualizované a doplněné vydání. Praha: Aspi, 2006. ISBN 80-7357-131-5.
- MIKO, L., BOROVIČKOVÁ, H. Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, ISBN 978-80-7179-585-8.
- MOOG, M. Wild-Schadenersatz oder Wildschaden-Ersatz?: Besteht Anspruch auf Ersatz für verbissene Triebe? Agrar- und Umweltrecht. 2011, č. 8
- PETR, B. Nabývání vlastnictví originálním způsobem. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, ISBN 978-80-7400-332-5.
- PLECITÝ, V., VRABEC, J., SALAČ, J. Základy občanského práva. 4. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-145-8.
- PRCHALOVÁ, J. Zákon o ochraně přírody a krajiny a Natura 2000, Úplné znění zákona s komentářem, judikaturou a prováděcími předpisy. 2. aktualizované a rozšířené vydání k 1. 3. 2010. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-806-2.
- PSUTKA, J. Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. ISBN 978-80-7357-559-5.

- ŘEHÁK, L., STANĚK, J., KRÍŽ, P. Zákon o myslivosti s komentářem. Praha: Venator, 2002. ISBN – 80-902-849-3-0.
- STAUDINGER, J. Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen: Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Art 38 nF (Unerlaubte Handlungen). 12. neubearb. Aufl. Bonn: Sellier, 1992, 466 s. ISBN 3-8059-0800-8.
- STEJSKAL, V. Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost. 1. vydání. Praha: Linde Praha a. s., 2006, ISBN 80-7201-609-1.
- STEJSKAL, V., VERMOUZEK, Z. Ptáci & zákon, aneb, Právní příručka nejen pro ornitologa. 1. vyd. Praha: Česká společnost ornitologická, 2004, ISBN 80-902216-9-6
- STEJSKAL, V. Právo myslivecké kontra právo vlastnické v nálezu Ústavního soudu ČR. České právo životního prostředí. 3/2002. ISSN 1213-5542:
- ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol.. Občanský zákoník: komentář. Díl I: Část první - Část šestá, § 1 - § 459. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, ISBN 978-80-7400-108-6.
- URFUS, V., SKŘEJPEK, M., KINCL, J., Římské právo. 2. doplněné a přepracované vydání. Praha: Beck, 1995, ISBN 80-7179-031-1.
- STAUDINGER, J. Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen: Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Art 38 nF (Unerlaubte Handlungen). 12. neubearb. Aufl. Bonn: Sellier, 1992, 466 s. ISBN 3-8059-0800-8.

Seznam judikatury

Nález Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 34/03

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 13. 12. 2006, sp. zn. ÚS 49/07

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 4. 2009, sp. zn. 25 Cdo 719/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 12. 2010, sp. zn. 25 Cdo 3268/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 8. 2012, sp. zn. 25 Cdo 4682/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 4. 1997, sp. zn. 2 Tzn 19/97

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 10. 2009, sp. zn. 25 Cdo 3961/2009
Rozsudek NSS ze dne 10. 4. 2009, sp. zn. 2 As 95/2008 – 51
Rozsudek NSS ze dne 3. 11. 2011, sp. zn. 9 As 49/2011 - 59
Rozsudek Krajský soud v Hradci Králové ze dne 13. 3. 2003,
sp. zn. 20 Co 475/2002
Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 11. 2005,
sp. zn. 22 Ca 442/2003-30
Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 14. 12. 2005,
sp. zn. 5 Co 2265/2005
Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 11. 10. 2010,
sp. zn. 17 Co 170/2010
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 2. 2006, sp. zn. 22 Cdo 980/2005
Usnesení Nejvyššího soudu ČSR ze dne 4. 8. 1986, sp. zn. Cpj 44/85
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 2. 2005, sp. zn. 25 Cdo 773/2004

Právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
Zákon č. 225/1947 Sb., o myslivosti
Zákon č. 23/1962 Sb., o myslivosti
Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích
Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí
Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání
Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích
Zákon č. 166/ 1999 Sb., o veterinární péči
Zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobenými vybranými
zvláště chráněnými živočichy
Zákon č. 449/2001 Sb. o myslivosti
Zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu
Zákon č. 163/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad
Zákon č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy

Zákon č. 99/2004 Sb., o rybářství
Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
Zákon č. 330/2011 Sb., který se mění zákon č. 40/2009, trestní zákoník
Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob
Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
Vyhláška č. 395/1992 Sb., k provedení zákona o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů
Vyhláška č. 101/1996 Sb., k provedení zákona o lesích
Vyhláška č. 81/1996 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody nebo škody způsobené na produkčních funkcích lesa
Vyhláška č. 360/2000 Sb., o stanovení způsobu výpočtu výše náhrady škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy na vymezených domestikovaných zvířatech, psech sloužících k jejich hlídání, rybách, včelstvech, včelařském zařízení, nesklizených polních plodinách a na lesních porostech
Vyhláška č. 299/2003 Sb., o opatřeních pro předcházení a zdolávání nákaz a nemocí přenosných ze zvířat na člověka
Vyhláška č. 390/2006 Sb., k provedení zákona o ochraně přírody a krajiny
Vyhláška č. 55/1999 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na lesích
Směrnice Rady č. 92/43/EHS z 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin
Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 147/2009/ES z 30. listopadu 2009 o ochraně volně žijících ptáků

Internetové zdroje

- Myslivost, [online]. 2012 - [cit. 2013-12-20]. Dostupný z WWW:
http://projekt-eu-pokr-2.unas.cz/mys/historie/h_4_hodina.pdf
- MÜLLEROVÁ, Hana. Zvíře jako objekt právních vztahů. In *Dny práva 2010* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 1. vydání, 2010 [cit. 2013-03-31]. Dostupný z WWW:

[http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/09_priroda/Mullerova_Hana_\(4342\).pdf](http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/09_priroda/Mullerova_Hana_(4342).pdf)

- MÜLLEROVÁ, Hana. Ochrana zvířat a rekodifikace českého občanského práva. In *Sborník příspěvků 17. Odborné konference s mezinárodní účastí „Ochrana zvířat a welfare“* [online]. Brno: Veterinární a farmaceutická univerzita ČR, 2010 [cit. 2013-03-31]. Dostupný z WWW: <http://vfu-www.vfu.cz/oz/welfare/Proceedings2010.pdf>
- Musilová, H. Jak to vypadá se škodami působenými zvěří v realitě [online]. 2012 – [cit. 2013-05-24]. Dostupný z WWW: <http://www.myslivost.cz/Casopis-Myslivost/Myslivost/2012/Prosinec---2012/Jak-to-vypada-se-skodami-pusobenymi-zveri-v-realit.aspx>
- Novák, R. Škody zvěří - komentář k článkům Ing. Romana Jelínka [online]. 2007 - [cit. 2013-05-26]. Dostupný z WWW: <http://www.myslivost.cz/Casopis-Myslivost/Myslivost/2007/Brezen---2007/Skody-zveri---komentar-k-clankum-Ing--Romana-Jelin.aspx>
- Legislativní pravidla vlády schválená usnesením vlády ze dne 19. března 1998 č. 188, [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z WWW: http://www.vlada.cz/assets/ppov/lrv/legislativn_pravidla_vl_dy.pdf
- Novák, R. Náhrada škody zvěří [online]. 2003 - [cit. 2013-06-26]. Dostupný z WWW: <http://www.myslivost.cz/Casopis-Myslivost/Myslivost/2003/Kveten---2003/Nahrada-skod-zveri.aspx>
- Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Poslanecká sněmovna (6. volební období od 2010). Tisk č. 362. Obecná část. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z WWW: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=362&CT1=0>
- PRCHALOVÁ, Jana. Důsledky návrhu občanského zákoníku pohledem právníka. Tisková konference „Zvíře není věc“. Praha, 27. 7. 2011 [online]. [cit. 2013-02-15]. Dostupné z WWW: <http://www.ochranazvirat.cz/275/862/cz/file/>
- Dendrologický slovník. [online]. [cit. 2013-07-30]. Dostupné z WWW: <http://www.sharkan.net/1554-dendrologicky-slovnicek-terminalni-vyhon>

- Šíma, A. [PYTLÁCTVÍ po rekodifikaci trestního zákona](#) [online]. 2010 - [cit. 2013-06-22]. Dostupné z WWW: <http://www.myslivost.cz/Aktuality/PYTLACTVI---po-rekodifikaci-trestniho-zakona.aspx>
- VORLÍČEK, P. Hodnotu neoprávněně ulovené zvěře pomáhá policistům stanovit sazebník [online]. 2010 - [cit. 2013-12-04]. Dostupné z WWW: http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2010_hodnotu-neopravnene-ulovene-zvere-pomaha.html
- Stanovisko odboru 16230 rybářství, myslivostí a včelařství Ministerstva zemědělství k problematice definování trestného činu pytláctví. [online]. 2009 [cit. 2013-12-06]. Dostupné z WWW: <http://eagri.cz/public/web/mze/lesy/lesnictvi/legislativa/oznameni-a-stanoviska/stanovisko-16230-pytlactvi-trestni.html>
- Das neue Bundesnaturschutzgesetz : Einheitlich und bürgernah. Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit. Květen 2010 [online]. [cit. 2013-10-31]. Dostupné z WWW: http://www.bmu.de/files/pdfs/allgemein/application/pdf/broschuere_bn_atschg_bf.pdf
- Grundgesetz (BGB1 I S. 1). [online]. [cit. 2013-11-10]. Dostupné z WWW: <http://www.bundestag.de/bundestag/aufgaben/rechtsgrundlagen/grundgesetz/index.html>
- Grundsätze des Naturschutzes. [online]. [cit. 2013-11-10]. Dostupné z WWW: <http://www.gesetze.berlin.de/default.aspx?bcid=Y-100-G-BNatSchG>
- STÖCKEL, H., MÜLLER, M. Ausgleich von Nutzungsbeschränkungen in der Land- und Fortwirtschaft. In Erbs/Kohlhaas, Strafrechtliche Nebengesetze, Beck'sche Kurzkommentare ; Beck-Online [online]. [cit. 2013-8-31]. Dostupné z www: http://beck-online.beck.de/default.aspx?vpath=bibdata/komm/erbskostrafmebg_188/bnatschg/cont/erbskostrafmebg.bnatschg.p5.htm

- METZGER, E. Ausgleichsanspruch für bestimmte Schäden, abschließende Regelung. In Erbs/Kohlhaas, Strafrechtliche Nebengesetze, Beck'sche Kurzkommentare ; Beck-Online [online]. [cit. 2013-8-31]. Dostupné z WWW:
http://beck-online.de/default.aspx?vpath=bibdata/komm/ErbsKoStrafRNebG_188/BJagdG/cont/ErbsKoStrafRNebG.BJagdG.p29.gll.htm
- Bayerisches Jagdgesetz [online]. [cit. 2013-08-31]. Dostupné z WWW:
<http://www.gesetze-bayern.de/jportal/portal/page/bsbayprod.psml?showdoccase=1&doc.id=jlr-JagdGBYrahmen&doc.part=X&doc.origin=bs&st=lr>